

Strani jezici i hrvatski prevoditelji u izdanjima Biblioteke Vjeverica

Bejdić, Natalija

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:752410>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-02**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

Sveučilište u Zadru

Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja

Sveučilišni integrirani prijediplomski i diplomski studij

Učiteljski studij

Zadar, 2024.

Sveučilište u Zadru

Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja - Odsjek za razrednu nastavu

Sveučilišni integrirani prijediplomski i diplomski studij

Učiteljski studij

Strani jezici i hrvatski prevoditelji u izdanjima Biblioteke Vjeverica

Diplomski rad

Student/ica:

Natalija Bejdić

Mentor/ica:

doc. dr. sc. Josip Lasić

Komentor/ica:

izv. prof. dr. sc. Katarina Ivon

Zadar, 2024.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Natalija Bejdić**, ovime izjavljujem da je moj **diplomski** rad pod naslovom **Strani jezici i hrvatski prevoditelji u izdanjima Biblioteke Vjeverica** rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 10. srpnja 2024.

Strani jezici i hrvatski prevoditelji u izdanjima Biblioteke Vjeverica

SAŽETAK: Diplomski rad naslovljen *Strani jezici i hrvatski prevoditelji u izdanjima Biblioteke Vjeverica* istražuje značajnu ulogu koju strani jezici i hrvatski prevoditelji imaju u kontekstu Biblioteke Vjeverica, jedne od najvažnijih nakladničkih nizova u povijesti hrvatskog dječjeg nakladništva. Rad se bavi analizom kvalitete prijevoda i postupkom odabira prevoditelja koji su doprinijeli obogaćivanju dječje književnosti u Hrvatskoj. U uvodnom dijelu prikazuje se povijest Biblioteke Vjeverica, s posebnim naglaskom na rad urednika Grigora Viteza, Ane Kulušić i Vere Barić. Slijede poglavlja koja analiziraju utjecaj Biblioteke na hrvatsku dječju književnost, značaj prijevoda u dječjoj književnosti te proces prevođenja. Detaljna analiza hrvatskih prijevoda prije i tijekom rada Biblioteke Vjeverica ističe dominaciju njemačkog jezika i doprinos prevoditelja poput Grigora Viteza, Josipa Tabaka, Anđelke Martić i Gustava Krkleca. Rad zaključuje važnost razumijevanja uloge stranih jezika i prevoditelja u kontekstu kulturnog i književnog obogaćivanja djece u Hrvatskoj.

Ključne riječi: Biblioteka Vjeverica, strani jezici, hrvatski prevoditelji, dječja književnost, Grigor Vitez, književni prijevodi, kulturno obogaćivanje.

Foreign Languages and Croatian Translators in the Editions of Biblioteka Vjeverica

SUMMARY: The master's thesis titled *Foreign Languages and Croatian Translators in the Editions of Biblioteka Vjeverica* examines the major role of foreign languages and Croatian translators in the context of Biblioteka Vjeverica, one of the most significant publishing series in the history of Croatian children's literature. The thesis focuses on the quality of translations and the selection of translators who contributed to the enrichment of Croatian children's literature. The introduction gives a historical overview of the publisher Biblioteka Vjeverica with a special emphasis on the work of its editors Grigor Vitez, Ana Kulušić and Vera Barić. The following chapters analyze the impact of the Biblioteka on Croatian children's literature, the significance of translated works and the process of translation itself. A detailed analysis of Croatian translations before and during editions of Biblioteka Vjeverica show a dominance of the German language and translators such as Grigor Vitez, Josip Tabak, Anđelka Martić and Gustav Krklec. The conclusion of this thesis emphasises the importance of understanding the role of foreign languages and translators in the cultural enrichment of Croatian children's literature.

Keywords: Vjeverica Library, foreign languages, Croatian translators, children's literature, Grigor Vitez, literary translations, cultural enrichment.

SADRŽAJ:

1. UVOD.....	1
2. POVIJEST BIBLIOTEKE VJEVERICA	2
2.1. Osnivanje i razvoj Vjeverice s naglaskom na Mladost i Viteza	2
2.2. Uredništvo Biblioteke Vjeverica.....	4
2.2.1. Grigor Vitez – utemeljitelj Biblioteke Vjeverica (1957. – 1966.)	4
2.2.2. Ana Kulušić – Vitezova nasljednica (1967. – 1984.).....	6
2.2.3. Vera Barić – zadnje godine Vjeverice (1984. – 1994.).....	7
3. UTJECAJ BIBLIOTEKE VJEVERICA NA HRVATSKU DJEČJU KNJIŽEVNOST	9
4. PRIJEVODI U DJEČJOJ KNJIŽEVNOSTI.....	11
4.1. Strani jezik i prevoditeljstvo	11
4.2. Važnost prijevoda dječje književnosti.....	12
4.3. Nastanak prijevoda dječje književnosti	13
5. HRVATSKI PRIJEVODI PRIJE BIBLIOTEKE VJEVERICA	15
5.1. Dvadeseto stoljeće do početka Prvoga svjetskoga rata	15
5.2. Za vrijeme Prvog svjetskog rata.....	16
5.3. Između dvaju svjetskih ratova.....	16
5.4. Za vrijeme Drugog svjetskog rata	17
5.5. Nakon rata pa sve do Vjeverice	18
6. STRANI JEZICI U IZDANJIMA BIBLIOTEKE VJEVERICA.....	19
6.1. Strani jezici i broj objavljenih izdanja	19
6.2. Strani jezici i urednici Biblioteke Vjeverica	20
6.3. Najprevođeniji strani autori unutar Biblioteke Vjeverica.....	25
7. ULOGA HRVATSKIH PREVODITELJA.....	29
7.1. Hrvatski prevoditelji u izdanjima Biblioteke Vjeverica	30
7.2. Hrvatski prevoditelji s najviše objavljenih prijevoda unutar Vjeverice	35
7.2.1. Josip Tabak	35
7.2.2. Anđelka Martić	36
7.2.3. Gustav Krklec	36
8. ZAKLJUČAK.....	39
9. LITERATURA	42
10. POPIS TABLICA	48
11. Dodatak 1. POPIS PREVEDENIH IZDANJA BIBLIOTEKE VJEVERICA	49

1. UVOD

Diplomski rad naslovljen *Strani jezici i hrvatski prevoditelji u izdanjima Biblioteke Vjeverica* istražuje važnu ulogu koju strani jezici i hrvatski prevoditelji imaju u kontekstu jedne od najznačajnijih nakladničkih serija u povijesti hrvatskog dječjeg nakladništva – Biblioteke Vjeverica. Ova Biblioteka predstavlja širok spektar književnih djela namijenjenih djeci, uključujući klasike dječje književnosti, suvremene autore, ali i književna djela prevedena s različitih jezika. Kroz svoju raznolikost, Biblioteka Vjeverica omogućuje djeci istraživanje različitih književnih žanrova, stilova i kultura, pružajući im dragocjenu priliku za kulturno i jezično obogaćenje kroz književnost.

Osim što predstavlja izvrsnu kolekciju književnih djela, Biblioteka Vjeverica također se ističe visokom kvalitetom prijevoda stranih djela na hrvatski jezik. Ovaj rad istražuje pažljiv odabir prevoditelja i proces prevođenja koji osigurava visoku razinu kvalitete prijevoda književnih djela s različitih jezika, čime se obogaćuje dječja književnost raznolikošću i dubinom.

Rad je strukturiran kroz nekoliko poglavlja. U uvodnom dijelu, povijest Biblioteke Vjeverica bit će kratko opisana, s posebnim naglaskom na njezin nastanak, te ulogu nakladničkog poduzeća i urednika poput Grigora Viteza, Ane Kulušić i Vere Barić. Slijedi poglavlje koje analizira utjecaj Biblioteke Vjeverica na hrvatsku dječju književnost, ističući njezinu ključnu ulogu u oblikovanju kulturne baštine i obrazovanja djece kroz književnost. Dalje, rad istražuje pojam prijevoda u dječjoj književnosti, uključujući definiciju stranih jezika i prevoditeljstva, njihovu važnost u kontekstu dječje književnosti te proces nastanka prijevoda. Poglavlja koja slijede detaljno analiziraju hrvatske prijevode prije pojave Biblioteke Vjeverica, kao i zastupljenost stranih jezika u njezinim izdanjima. Poseban fokus stavljen je na ulogu hrvatskih prevoditelja, njihovu važnost, identifikaciju najutjecajnijih figura te njihov doprinos dječjoj književnosti u Hrvatskoj.

Kroz zaključak, ovaj rad sažima ključne spoznaje i implikacije istraživanja te naglašava važnost razumijevanja uloge stranih jezika i hrvatskih prevoditelja u kontekstu Biblioteke Vjeverica kao temelja hrvatske dječje književnosti. Na kraju, pruža se popis literature koji je korišten u istraživanju, te popis tablica i popis prevedenih izdanja Biblioteke Vjeverica.

2. POVIJEST BIBLIOTEKE VJEVERICA

Krajem pedesetih godina 20. stoljeća hrvatska dječja književnost počela je postavljati svoje materijalne okvire (Majhut, 2008: 203). U tom vremenu, 1957. godine, započinje rad Biblioteke Vjeverica, koja je djelovala sve do poslijeratne 1998. godine. Prema Radošević (2016a: 95), Biblioteka Vjeverica bila je nakladnički niz koji je svojom dugovječnošću, popularnošću i utjecajem na mnoge generacije djece nadmašio mnoge slične pothvate. Idejni začetnik, utemeljitelj i urednik Vjeverice bio je hrvatski književnik, prevoditelj, urednik i kulturni djelatnik Grigor Vitez (Božović, 2021: 15). Vitez je bio urednik Vjeverice sve do svoje smrti 1966. godine, nakon čega su uredništvo nastavile Ana Kulušić i Vera Barić. Tijekom razdoblja svog rada, od prve objavljene knjige 1957. godine do posljednje objavljene knjige 1998. godine, „objavljeno je 318 naslova u više od 1000 izdanja“ (Batinić, 2016: 297).

2.1. Osnivanje i razvoj Vjeverice s naglaskom na Mladost i Viteza

Prema Hrvatskoj enciklopediji (2013-2024), „nakladništvo je djelatnost kojom pisano djelo postaje dostupno javnost, a uključuje odabir i pribavljanje rukopisa, uređivanje, grafičko i likovno oblikovanje, organizaciju tiska, promidžbenu djelatnost te distribuiranje.“

„Biblioteka Vjeverica bila je najpopularniji nakladnički niz za djecu u drugoj polovici 20. stoljeća u Hrvatskoj, nadživjevši svojega osnivača za tridesetak godina“ (Radošević, 2016a: 95). Niz je počelo objavljivati nakladničko poduzeće Mladost (Aščić, 2017: 16), u kojem je Vitez bio zaposlen posljednjih šesnaest godina svog života. Sam naziv Mladost sugerira da je riječ o seriji izdanja namijenjenih mladima, uključujući književnost za djecu i mladež (Božović, 2021: 16). Unutar Mladosti, osim Vjeverice, Vitez je osnovao, pokrenuo i uređivao još dvanaest nakladničkih nizova, kao i izdao veliki broj pojedinačnih izdanja namijenjenih djeci i mladeži (Božović, 2021: 15). Ti nakladnički nizovi uključuju: Malu knjižnicu, Biblioteku Moja knjiga, Pionirsku knjižnicu/biblioteku, Palčićeve knjižnicu, Biblioteku Vjeverica, Biblioteku Jelen, Biblioteku Zmaj, Biblioteku Orion, Iz priče u priču, Biblioteku Vesela družba, Malu plavu knjigu, Sabrana djela Mate Lovraka i neimenovani niz slikovnica i ilustriranih knjiga (Kukić Rukavina, 2015: 73-74). Radom na ovim nakladničkim nizovima, Grigor Vitez je značajno oblikovao književnu produkciju za djecu i mlade u Hrvatskoj, ostavljajući trajan utjecaj na književnu scenu.

Naime, nakladničko poduzeće Mladost proizašlo je iz Omladinskog izdavačkog poduzeća Novo Pokoljenje, a svoje je sjedište imalo u Zagrebu, na adresi Ilica 30, u nekadašnjoj kući uglednog hrvatskog knjižara, nakladnika i tiskara Stjepana Kuglija (Božović, 2021: 15-16).

Nakladničko poduzeće Mladost se u svom radu vodilo kulturnim, umjetničkim i odgojno-obrazovnim principima. Prisutnost djela istaknutih književnika klasične i suvremene dječje književnosti poput Andersena, braće Grimm, Kästnera, Wildea, Vollodija, Rodarija, Brlić-Mažuranić i drugih, koja su uživala značajnu distribuciju, svjedoči o visokom položaju Izdavačkog poduzeća Mladost među ostalim izdavačima te njihovom uspješnom ispunjavanju književnih, umjetničkih i društvenih zadataka.

Mladost je imala značajan pozitivan utjecaj na hrvatsko nakladništvo tog razdoblja, zahvaljujući vodećim osobama poput Ladislava Indika te urednicima Živka Jeličića i Grigora Viteza. Ideja o spajanju Mladosti i Zagrebačkog knjižarskog poduzeća, koju su pokrenuli Ladislav Indik, direktor Mladosti, i Branko Juričević, direktor Zagrebačkog knjižarskog poduzeća, dobila je podršku Radničkih savjeta, što je rezultiralo njihovim ujedinjenjem 1. siječnja 1957. godine. Novo izdavačko poduzeće najprije je nosilo naziv Zagreb, no kasnije je prihvaćeno ime Mladost. Pod ovim su imenom tiskali pjesme, priče i romane domaćih i stranih autora (Božović, 2021: 16-18).

Posebno valja istaknuti da je godišnja produkcija dječjih izdanja i izdanja za mlade snažno rasla između pedesetih i šezdesetih godina, što ovo razdoblje čini zlatnim dobom hrvatskog dječjeg nakladništva (Kukić Rukavina, 2015: 72). Ovu tvrdnju potvrđuje podatak da je sredinom 1950-ih godina književna produkcija iznosila oko 1350 naslova, dok se potkraj 1960-ih povećala na 2000 naslova (Hrvatska enciklopedija, 2013-2024).

Nadalje, prema Radošević (2016a: 97), Vjeverica proizašla je iz nakladničkog niza Pionirska knjižnica/biblioteka, budući da su određeni naslovi iz tog niza preneseni u Vjevericu uz dodatak specifičnog grafičkog znaka na prednjoj strani korica. To je vidljivo kod izdanja poput *Emila i detektiva* Ericha Kästnera iz 1959. godine te *Malog buntovnika* Franza Bevka iz 1962. godine. Za ta djela navedeno je da su druga izdanja u Vjeverici, što znači da izdavač nije razlikovao izdanja iz Pionirske knjižnice od onih iz Vjeverice, smatrajući ona objavljena u Pionirskoj knjižnici kao prva izdanja unutar Vjeverice. Stoga, možemo zaključiti da je Pionirska knjižnica bila svojevrsna preteča Vjeverice, služeći kao priprema za budući nakladnički niz.

Godina 1957. značila je jubilarnu godinu za časopis Mladost, obilježavajući deset godina od početka svog rada. U istoj godini, Grigor Vitez je pokrenuo čak četiri nakladnička niza: Biblioteku Vjeverica, Biblioteku Jelen, Biblioteku Zmaj i Biblioteku Orion. Među tim nizovima, Biblioteka Vjeverica istaknula se kao izuzetno važna u nakladništvu za djecu i mladež (Božović, 2021: 19).

2.2. Uredništvo Biblioteke Vjeverica

Prema Božović (2021: 163), „Grigor Vitez bio je utemeljitelj i urednik Biblioteke Vjeverica, čiji je niz osmislio, pokrenuo i počeo uređivati 1957. godine, sve do svoje smrti 1966. godine.“ Tijekom svog uredničkog razdoblja, Vitez je uredio 92 naslova, a u Vjeverici se pojavio i kao prevoditelj i kao autor (Hranjec, 2004: 151).

Nakon Vitezove smrti, uredništvo Vjeverice preuzima Ana Kulušić koja je, tijekom svog djelovanja, uredila ukupno 140 naslova (Božović, 2021: 199), pretežito domaćih autora. Tijekom njenog uredništva, Vjeverica je stekla prepoznatljiv izgled i opremu, koja je uključivala tvrde korice, bijeli hrbat s imenom autora i naslovom djela, te prepoznatljivi natpis na vrhu korica koji je sadržavao originalni logotip Vjeverice.

Vera Barić preuzela je uredništvo Vjeverice 1984. godine, nakon umirovljenja Ane Kulušić, te ostaje u Mladosti sve do 1994. godine, nakon čega prelazi u Znanje. Tijekom svog djelovanja uredila je ukupno 86 naslova, te pokrenula dvije podcjeline Vjeverice: Eko vjevericu i Ratnu vjevericu (Božović, 2021: 208-209). Nakon njenog odlaska, uredničku ulogu nakratko je preuzeo književnik Dubravko Jelačić Bužimski. Međutim, nakon izdanja *Marijana u ruži vjetrova* Sunčane Škrinjarić iz 1995. godine, Vjeverica je prestala objavljivati nova djela i izdavala je samo ponovljena izdanja prethodno objavljenih naslova. Formalno je ugašena 1998. godine, pri čemu je ponovljeno izdanje *Priča iz davnine* Ivane Brlić-Mažuranić označilo kraj ovog nakladničkog niza (Radošević, 2016a: 112).

2.2.1. Grigor Vitez – utemeljitelj Biblioteke Vjeverica (1957. – 1966.)

Prema Hrvatskoj enciklopediji (2013-2024), Grigor Vitez bio je hrvatski pjesnik i prevoditelj rođen 1911. godine u Kosovcu kraj Okučana. Prije rata radio je kao učitelj, no 1944. odlazi raditi u odjelu prosvjete. 1950. godine preuzima ulogu urednika u Omladinskom izdavačkom poduzeću Novo pokoljenje, iz kojeg proizlazi Mladost, u kojem postaje urednik i pokreće Biblioteku Vjeverica (Hranjec, 2004: 151). Vitez se istaknuo kao pionir dječjeg pjesništva temeljenog na igri i nonsensu, obogaćujući svoj pjesnički izraz i otkrivajući skrivena značenja (Idrizović, 1984: 160). Osim što je bio priznat pjesnik, Vitez je pokazao izvanredne sposobnosti i kao prevoditelj, prevodeći djela sa slovenskog, ruskog i francuskog jezika (Hranjec, 2004: 151).

Prema Božović (2021: 163), Grigor Vitez bio je utemeljitelj i inicijalni urednik Biblioteke Vjeverica, djelujući od 1957. godine sve do svoje smrti 1966. godine. Tijekom svog uredničkog rada, uredio je ukupno 91 svezak, dok je zadnji koji je uredio bio 92. svezak - 86. svezak uredila je Ana Kulušić. Posljednji Vitezov objavljeni svezak, zbirka priča i pjesama Gustava Krkleca

Majmun i naočale, izašao je nakon njegove smrti kao prvi svezak izdan 1967. godine (Kukić Rukavina, 2015: 116).

Kako ističe Božović (2021: 165-167), Vitez je od samih početaka pažljivo i sustavno uređivao Vjevericu, što se jasno očituje u selekciji domaćih i stranih autora. Većina tih autora bili su velika književna imena, a Vjeverica je obilovala naslovima koji su bili uključeni u školsku lektiru. Od prvoga broja, niz je bio prepoznatljiv po jedinstvenoj maskoti – crnoj vjeverici unutar crno omeđene elipse, koja stoji na velikom tiskanom slovu „V“. U krugu Mladosti se govorilo da je naziv Vjeverica osmislio sam Vitez, dok je vizualni identitet niza oblikovao likovni urednik Raul Goldoni koji je djelovao u to vrijeme (Radošević, 2016b: 143). Naziv Vjeverica sugerira Vitezovu viziju stvaranja sveobuhvatne kolekcije u kojoj će se objavljivati djela širokog spektra priznatih domaćih i stranih autora, koje će djeca i mladi skupljati kao što vjeverica brižno prikuplja žireve i druge plodove šume. Numeriranje svakog izdanja te tiskanje u dvije varijante – mekanog i tvrdog uveza – omogućilo je dostupnost široj publici, a popis objavljenih izdanja omogućavao je pratiti koji naslovi nedostaju, što je dodatno naglašavalo kolekcionarski pristup (Božović, 2021: 167). Naslov niza također se povezuje s pjesmom *Veverica* srpskog dječjeg pjesnika Jovana Jovanovića Zmaja (Radošević, 2016a: 97).

Vezano za poetičke odrednice Vjeverice, Vitez je pri izboru pisaca slijedio princip podjednake zastupljenosti domaćih i stranih autora. Književna djela koja su objavljena u Vjeverici najvećim dijelom su pripadala 20. stoljeću (njih 73), znatno manje 19. stoljeću (njih 11), a tek je jedno djelo bilo iz 17. stoljeća (Charles Perrault, *Bajke*) i jedno iz 6. stoljeća prije Krista (Ezop, *Basne: Izbor*) (Kukić Rukavina, 2015: 124).

Osim što je uredio niz od 92 sveska, Vitez je objavio i sedamnaest naslova na ćirilici u nakladničkom nizu nazvanom *Veverica*. Taj niz započeo je *Pirgom* Anđelke Martić 1964. godine, a donosio je odabrane naslove iz latinične Vjeverice. Riječ je bila o klasicima svjetske dječje književnosti (Kukić Rukavina, 2015: 122). Među hrvatskim i jugoslavenskim autorima zastupljeni su bili Anđelka Martić, Grigor Vitez i Tone Seliškar (Radošević, 2016a: 104). Nadalje, jezična politika Veverice bila je takva da su prijevodna djela uvijek bila tiskana na tadašnjem srpskohrvatskom jeziku, dok su originalna djela hrvatskih autora, pisana na tadašnjem hrvatskosrpskom jeziku, bila objavljivana u izvornom obliku, ali na ćirilicnom pismu (Kukić Rukavina, 2015: 122). Smatra se da je ova nakladnička cjelina bila primarno namijenjena književnom tržištu na kojem je bila dominantna „istočna varijanta“ hrvatskosrpskog jezika.

2.2.2. Ana Kulušić – Vitezova nasljednica (1967. – 1984.)

Nakon Vitezove smrti, uredništvo Vjeverice preuzima Ana Kulušić, koja je negdje spomenuta i kao Anka Kulušić. Vitezova nasljednica završila je pedagošku akademiju, vrlo dobro je poznavala talijanski jezik i bila je poznata po svom odlučnom načinu komuniciranja (Radošević, 2016a: 104-105). Za svog prethodnika, Grigora Viteza, imala je samo riječi hvale – upravo ju je on naučio ozbiljnosti, savjesnosti i marljivosti u uredničkom poslu (Kulušić, 1978: 193). Prema Božović (2021: 199), prvi svezak u Vjeverici koji je Ana Kulušić uredila bio je Vitezova zbirka poezije *Gdje priče rastu* 1965. godine, dok je Vitez još bio urednik. Dolaskom na mjesto urednice 1967. godine, Kulušić je standardizirala Vjevericu, postavivši stroge uredničke norme kojih se dosljedno pridržavala (Radošević, 2016a: 105). Tijekom svog uredničkog rada u Vjeverici, uredila je naslove od 93. do 222. sveska, što čini ukupno 138 naslova. Kada se tome pridodaju svesci 86 i 267 (koje je uredila 1980. godine), dolazi se do ukupnog broja od 140 svezaka (Božović, 2021: 199-200). Prva knjiga koju je Kulušić uredila bila je *Djeco, laku noć* Ele Peroci (Radošević, 2016a: 105). Pod njezinim uredništvom, Vjeverica je doživjela svoj najplodniji period, zahvaljujući naslovima poput Paljetkovih *Miševa i mački naglavačke* (Božović, 2021: 200). Isprva je nastojala slijediti Vitezovu uredničku politiku objavljivanja podjednakog broja jugoslavenskih i stranih, prijevodnih naslova, no početkom 1970-ih godina ta se ravnoteža promijenila, te su počeli prevladavati domaći naslovi (Radošević, 2016a: 105).

Prema Božović (2021: 201), najveći broj svezaka u Biblioteci Vjeverica, njih 13, objavljen je 1973. godine, dok su 1971., 1972. i 1982. godine objavljena po četiri sveska, što predstavlja najmanji broj objavljenih svezaka u jednoj godini. Prosječan broj objavljenih svezaka godišnje iznosio je između osam i devet. Tijekom uredništva Ane Kulušić, ukupno je objavljeno 113 naslova domaćih autora iz područja Jugoslavije i samo 27 naslova prijevodnih autora.

Kao urednica, Ana Kulušić pokazala je posebnu naklonost prema poeziji, što se očituje u broju svezaka poezije koje je objavila. Radošević (2016a: 105) sugerira da je njezina sklonost prema ovom književnom žanru bila izrazita. Među njezinim objavljenim djelima su Balogova *Nevidljiva Iva* (1970.) i *Miševa i mačke naglavačke* (1973). Luke Paljetka, zbirke poezije Ratka Zvrke, Stanislava Femenića, Stjepana Jakševca, Paje Kanižaja, Zvonimira Goloba i Vesne Parun te srpskih pjesnika Miroslava Antića i Dušana Radovića. Ovim doprinosom, Kulušić je značajno oblikovala suvremenu scenu hrvatske dječje poezije. Svi klasici hrvatske dječje poezije druge polovice 20. stoljeća prošli su njezinu uredničku procjenu, što je dodatno istaknulo važnost njezina doprinosa. Uz rast nakladničkog polja dječje književnosti u razdoblju

njenog uredničkog rada, Vjeverica pod uredništvom Ane Kulušić postala je središnji medij hrvatske dječje poezije druge polovice 20. stoljeća (Božović, 2021: 202-203).

Prema Radošević (2016a: 106), „skroman broj prijevoda iz stranih književnosti koje je uredila Ana Kulušić uključuje djela omiljenih autora Rodarija i Kästnera, Exupéryjeva *Malog princa* (1973.), *Pipi Dugu Čarapu* Astrid Lindgren (1973.), *Paukovu mrežu* Elwyna Brooksa Whitea (1979.), Baumova *Čarobnjaka iz Oza* (1977.) i jedan posve neobičan naslov Roberta Piuminija, *Mladić koji je ušao u palaču* (1983.).“

Između 1978. godine i početka 80-ih godina primjetan je nagli porast srpskih autora, uz nekoliko crnogorskih autora, čije su knjige tiskane i na ćirilici, odnosno na srpskom, odnosno crnogorskom jeziku, unutar biblioteke koja je u vremenu Grigora Viteza nosila ime *Veverica*, a pod uredništvom Ane Kulušić preimenovana je u *Vjevericu* (Radošević, 2016a: 106). Mladost je tada imala snažno prisustvo u Beogradu, gdje je prodaja i distribucija tekla izuzetno dobro, što je rezultiralo povećanim pritiskom lobija srpskih pisaca za veću zastupljenost njihovih djela i izdanja na ćirilici unutar *Vjeverice*. O tome je svjedočila i Vera Barić koja je, preuzimajući uredničku ulogu 1984. godine, bila pozvana u Beograd na sastanak sa srpskim piscima, na kojem su izneseni slični zahtjevi (Barić prema Radošević, 2016b: 141). Očigledno je da se Ana Kulušić priklonila toj inicijativi (Radošević, 2016a: 106).

2.2.3. Vera Barić – zadnje godine Vjeverice (1984. – 1994.)

Nakon umirovljenja Ane Kulušić, na poziciju urednice stupila je Vera Barić, rođena u Zagrebu 1938. godine. „Nakon završene gimnazije i glazbene škole studirala je na Filozofskome fakultetu Sveučilišta u Zagrebu jugoslavenske jezike i književnosti i komparativnu književnost“ (Radošević, 2016a: 107). Prije preuzimanja uloge urednice, Vera Barić je stekla dvadesetogodišnje iskustvo u Mladosti. Prvih deset godina radila je kao lektorica/korektorica, gdje je razvila stručnost u jezičnim aspektima posla. Sljedećih deset godina obavljala je funkciju urednice svih dječjih izdanja osim *Vjeverice*. Prije preuzimanja uredničke pozicije, provela je dvije godine pod mentorstvom Ane Kulušić kako bi usavršila vještine uredništva, uključujući komunikaciju s autorima, selekciju rukopisa i tehničke aspekte pripreme djela za tisak (Barić prema Radošević, 2016b: 139).

Za vrijeme njenog uredničkog rada objavila je i uredila ukupno 86 naslova, od kojih je posljednji naslov (Božović, 2021: 208), onaj 87. naslov, *Marijana u ruži vjetrova* Sunčane Škrinjarić objavljen 1995. godine. „Iako je knjigu uredila i pripremila za tisak prije prelaska u Znanje, na njoj je kao urednik potpisan Dubravko Jelačić Bužimski“ (Aščić, 2017: 27). Prvi naslov koji je uređivala bio je roman *Waitapu* Jože Horvata (Božović, 2021: 207-208).

Prema Radošević (2016a: 107), tijekom njenog uredništva objavljen je „prvi prijevod knjige *Medo Winnie zvani Pooh* Alana Alexandra Milnea (1986.), te su izašle i druge knjige kao što su *Konrad ili dijete iz limenke* Christine Nöstlinger (1990.), *Pustolovine baruna Münchhausena* Rudolfa Ericha Raspea i Gottfrieda Augusta Bürgera (1988.) i *Mary Poppins* Pamele Lyndon Travers (1991.). Među hrvatskim autorima koji su objavljeni su Joža Horvat, Stjepan Tomaš, Damir Miloš, Božidar Prosenjak, Jadranko Bitenc, Stanislav Femenić, Ratko Zvrko, Tihomir Horvat, Maja Gluščević, Ivo Balentović, Sanja Pilić, Miro Gavran, te jedina knjiga Marija Šarića, *Trešnjevačke trešnje* (1990.).“

Najveći broj svezaka, 12, izašao je 1989. i 1990. godine, dok je 1992. godine objavljeno samo tri sveska, što je bio najmanji broj objavljenih svezaka u godini. Prosječan broj objavljenih svezaka po godini bio je osam odnosno devet.

Uz to, od ukupnih 86 svezaka na kojima je Vera Barić potpisana kao urednica, objavljena su 64 djela domaćih autora (s područja bivše Jugoslavije) i 21 djelo stranih autora. Takav izbor autora nastavio je smjer započet pod vodstvom Ane Kulušić, gdje su domaći autori dominirali. Obe urednice udaljile su se od Vitezovog uredničkog koncepta koji je podržavao jednakost predstavljenosti domaćih i prijevodnih autora (Božović, 2021: 210).

Tijekom svog uredništva, Barić je pokrenula i dvije podcjeline Vjeverice: Eko Vjevericu i Ratnu Vjevericu, koje su se isticale tematskim i vizualnim prepoznatljivostima. Međutim, unatoč svojoj originalnosti, ove podsekcije nisu imale dugotrajan uspjeh te su objavile samo nekoliko svezaka (Božović, 2021: 209). S vremenom, ti događaji su ukazivali na nepovoljne znakove za budućnost Vjeverice.

3. UTJECAJ BIBLIOTEKE VJEVERICA NA HRVATSKU DJEČJU KNJIŽEVNOST

Za početak, potrebno je definirati što je to dječja književnost, s time da različiti autori navode različite definicije tog pojma. Laički gledajući, „za jedne je dječja književnost primarno skup knjiga na policama dječjih knjižnica ili dječjih odjela u knjižarama, za druge ona obuhvaća knjige koje su čitali u djetinjstvu, za treće pak knjige koje prema njihovu mišljenju danas čitaju djeca“ (Hameršak i Zima, 2015: 13). Prema Crnković i Težak (2002:7), dječja književnost je ona književnost koja je namijenjena djeci. Ona je poseban dio književnosti koji obuhvaća djela koja po svojoj tematici i formi odgovaraju dječjem uzrastu. Nadalje, prema Hrvatskoj enciklopediji (2013–2024) dječja književnost jest „književno stvaralaštvo prilagođeno mlađima, namijenjeno kućnom, predškolskom i školskom odgoju“. Schneider (2016: 10) navodi da je „dječja književnost zbirka knjiga napisanih za djecu, koje djeca čitaju i/ili koje govore o djeci.“

Dječja književnost izuzetno je značajna za prostor hrvatske književnosti, a neizbrisiv trag na toj sceni 50-ih i 60-ih godina 20. stoljeća ostavio je Grigor Vitez. Vitez je bio izniman pojedinac – po struci učitelj, pjesnik, prozaik, prevoditelj, kulturni antologičar i urednik. Tijekom šesnaest godina obnašao je funkciju glavnog urednika dječjih i omladinskih izdanja u izdavačkom poduzeću Novo pokoljenje, kasnije poznatom kao Mladost, prvom nakladničkom poduzeću specijaliziranom za dječju i omladinsku literaturu. Od samog početka rada u Mladosti, istaknuo se u stvaranju i uređivanju niza književnih serija namijenjenih djeci i mladima. Aktivno je oblikovao i uređivao trinaest nakladničkih nizova za djecu i mlade, među kojima je posebno važna Biblioteka Vjeverica (Božović, 2021: 245).

Biblioteka Vjeverica desetljećima je oblikovala područje hrvatske dječje književnosti, značajno utječući na društvenu predodžbu o funkciji dječje književnosti (Hameršak i Zima, 2015: 60). Postala je istaknuta zbog svoje uloge u promoviranju književnih djela domaćih i stranih autora, značajno oblikujući književnu scenu tog vremena. Svi relevantni pisci tog doba pronašli su svoje mjesto unutar Vjeverice, što je doprinijelo njezinoj reputaciji kao važnog čvorišta književne produkcije. Također, imala je ključnu ulogu u profiliranju domaćih i prijevodnih autora, pružajući platformu i afirmaciju piscima u različitim fazama njihovih karijera (Božović, 2021: 246).

Nadalje, Vjeverica je aktivno pratila sociokulturna i povijesna zbivanja. U prvim godinama Domovinskog rata, pod uredništvom Vere Barić, objavljena su četiri naslova pod nazivom Ratne Vjeverice, dok su 1994. godine objavljena četiri naslova pod nazivom Eko Vjeverice (Radošević, 2016a: 108-110). Jedan od karakterističnih aspekata Vjeverice bilo je objavljivanje

izdanja na ćirilicnom pismu, što je odražavalo njenu usmjerenost prema književnom tržištu gdje je prevladavala „istočna varijanta“ hrvatskosrpskog jezika (Kukić Rukavina, 2015: 122).

Osim odabira tekstova i autora, urednici su posvetili značajnu pažnju estetskom i sadržajnom aspektu Vjeverice. Knjige su bile pažljivo oblikovane, uključujući dodatne tekstove poput bilješki o piscu i djelu (Božović, 2021: 246), koji su bili stručno i detaljno napisani (Kukić Rukavina, 2015: 162). Također su sadržavale pogovore, predgovore, objašnjenja manje poznatih riječi, popise dosad objavljenih izdanja i slično (Božović, 2021: 246). Ovakav pristup svjedoči o predanom i promišljenom radu Grigora Viteza na uređivanju ovog nakladničkog niza. Nadalje, suradnja s brojnim likovnim umjetnicima dodatno je obogatila Vjevericu. Većina njih bila su, ili su vremenom postajali, velika imena jugoslavenske i nacionalne likovne scene (Božović, 2021: 246). „Ukupno trideset i četvero različitih ilustratora opremilo je 82 knjige. Najveći broj knjiga, jedanaest, ilustrirao je Stevo Binički, dok su Fedor Vaić, Ferdinand Kulmer, Frano Šimunović i Ivo Šebalj ilustrirali po sedam knjiga. Većinu zadataka za ilustraciju Vitez je povjeravao muškim umjetnicima, s obzirom na to da je 25 muškaraca ilustriralo 69 knjiga, dok su samo devet ilustratorica radile na trinaest knjiga“ (Radošević, 2016a: 104). Ovakva pažnja prema detaljima i suradnja s vrhunskim umjetnicima rezultirala je visokokvalitetnim izdanjima koja su ne samo književno vrijedna, već i estetski privlačna. Vjeverica je tako postala sinonim za kvalitetu u dječjoj književnosti, ostavljajući neizbrisiv trag na hrvatskoj književnoj sceni.

Dalje, važno je napomenuti da su već početkom 20. stoljeća glavni kupci knjiga bili upravo djeca (Majhut i Lovrić Kralj, 2019: 49). Izdanja unutar Biblioteke Vjeverica bila su prvenstveno usmjerena prema učenicima osnovnoškolskog uzrasta, s naglaskom na velikom broju naslova koji su bili dio lektire. Dodatni tekstovi unutar ovih izdanja prilagođavali su se sadržajem i stilom upravo toj ciljanoj skupini čitatelja. Ključni faktor uspjeha Vjeverice na hrvatskom tržištu ležao je u širokom spektru popularnih dječjih književnih klasika, koji su prethodno bili objavljeni u drugim izdavačkim kućama, kao i u uključivanju novih naslova suvremenih dječjih autora koji su bili dio školske lektire. Ova kombinacija rezultirala je iznimnim interesom na književnom tržištu, osobito zbog prisutnosti lektirnih naslova koji su osiguravali stabilnu prodaju čim bi izašli iz tiska (Kukić Rukavina, 2015: 120-126).

Urednici Vjeverice – Grigor Vitez, Ana Kulušić i Vera Barić – imali su ključnu ulogu u razvoju autonomije dječje književnosti, njenom priznanju te u postizanju ravnopravnosti s općim književnim korpusom. Njihov rad nije samo poticao već i afirmirao autore namijenjene djeci i mladima, pružajući im dragocjenu priliku za objavljivanje (Božović, 2021: 249).

4. PRIJEVODI U DJEČJOJ KNJIŽEVNOSTI

Prije započinjanja istraživanja teme ovog diplomskoga rada, potrebno je definirati osnovne pojmove ključne za razumijevanje. Riječ je o stranom jeziku i prevoditeljstvu.

4.1. Strani jezik i prevoditeljstvo

Prema Mihaljević-Djigunović (1998: 15), „strani jezik je nematerinski jezik koji se uči i koristi u odnosu prema govornoj zajednici izvan nacionalnih i teritorijalnih granica.“ Strani je jezik, kako samo ime sugerira, jezik druge države. Stoga, strani jezik je onaj koji se uči u školi ili na posebnim tečajevima u državi u kojoj taj jezik nije dominantan (Jelaska i sur., 2005: 29). Poznavanje stranog jezika omogućuje pojedincu da komunicira učinkovito i kreativno, te da sudjeluje u stvarnim životnim situacijama kroz jezik autentične kulture (Moeller i Catalano, 2015: 327).

Prema Hrvatskoj enciklopediji (2013-2024), prevoditeljstvo je proces prenošenja teksta s jednog jezika na drugi s ciljem zadržavanja izvornog značenje putem korištenja jezičnih ekvivalenata u ciljnom jeziku. Osim što omogućuje komunikaciju među različitim svjetonazorima i kulturama, prevoditeljski proces služi kao most za razmjenu znanja i informacija. U kontekstu književnog prevoditeljstva, naglasak je na prenošenju estetskih vrijednosti i užitka, što zahtijeva duboko razumijevanje kulturnih konteksta i vrijednosti. Stoga, prenošenje estetike nije samo stvar lingvističke preciznosti, već zahtijeva duboko razumijevanje kulturnih konteksta i vrijednosti koje su utkane u književno djelo (Sun, 2022: 8). Nužno, prevoditelj bi trebao svakom književnom tekstu pristupiti s načelom da taj tekst čini ono što čini izvornik, odnosno potrebno je težiti tomu (Mikšić, 2011: 7). Pišući prijevode za ciljano kulturu, prevoditelj se nužno stapa u identitete i kontekste kako izvorne književnosti tako i književnosti primateljice. On postaje posrednik između ta dva kulturna svijeta, usvajajući elemente jednog i prilagođavajući ih drugome. Kao autor prijevoda, prevoditelj se suočava s kompleksnom interkulturalnom pozicijom, osjećajem istovremene pripadnosti i nepripadnosti. Njegova uloga zahtijeva donošenje teških odluka o tome koje elemente zadržati iz izvornog teksta, a koje prilagoditi ciljanoj kulturi (Kuzmanović, 2011: 197). Ova dvostruka svijest o vlastitoj kulturnoj poziciji često postavlja prevoditelja u izazovne situacije, jer mora uravnotežiti između očuvanja autentičnosti izvornog teksta i prilagodbe potrebama, očekivanjima i specifičnostima ciljane publike. Ova složena dinamika zahtijeva duboko razumijevanje i osjećajnost prema oba kulturna konteksta kako bi se postigao uspješan prijevod koji će biti relevantan i razumljiv ciljanoj publici. Dakle, prevoditelj pristupa književnom tekstu

s različitih gledišta, dopuštajući tekstu da se prožme kroz razne teorijske prizme (Mikšić, 2011: 9). Sam proces prevođenja nije izoliran, već zahtjeva duboko razumijevanje kulturalnih specifičnosti kako bi se ostvario autentičan dijalog između njih. Kroz svoj rad, prevoditelj ne samo da prenosi riječi iz jednog jezika u drugi, već gradi most između dviju književnih tradicija, stvarajući put za dijalog i razmjenu između dvije kulture (Kuzmanović, 2011: 197). Osim što je stvoren dijalog između dviju kultura, prijevod služi i kao način pomnijeg upoznavanja druge kulture (Małczak, 2020: 178). Danas, prevođenje postaje ključno sredstvo za poboljšanje međukulturalne komunikacije. U svijetu književnosti, uloga prevoditelja gotovo je nezamjenjiva jer obogaćuje književne tekstove donoseći misli, ljepote i druge tekovine različitih naroda (Tabak, 2014: 21).

Dakle, strani jezici i prevoditelji usko su povezani u kontekstu međukulturalne komunikacije i razmjene. Strani jezik, kao nematerinski jezik, omogućuju pojedincima da komuniciraju s govornicima drugih jezika i stupaju u interakciju s različitim kulturama. Prevoditelji, s druge strane, djeluju kao posrednici u ovom procesu, omogućavajući prijenos informacija, ideja i kulturnih koncepata između različitih jezičnih i kulturnih okvira. Stoga, strani jezik omogućuje razmjenu informacija između različitih kultura, dok prevoditelji olakšavaju taj proces prevođenjem između jezika i otvaraju put za dijalog i razmjenu između dviju kultura.

4.2. Važnost prijevoda dječje književnosti

Prijevod su osnovno sredstvo upoznavanja čitatelja sa stranim književnostima (Mikšić, Sindičić Sabljlo i Tonković, 2023: 33). Unatoč tome što je nedovoljno cijenjeno, važnost prevođenja djela dječje književnosti je neosporna, jer je odigralo ključnu ulogu u povijesti dječje književnosti, te je postalo neizostavno za njezin razvoj (Frimmelová, 2010: 33). Prijevodi čine značajan dio dječjeg čitanja u mnogim kulturama (Joosen, 2019: 1), te su upravo oni ti koji unaprjeđuju status dječje književnosti i potiču stvaranje novih inicijativa. Oni autore suočavaju s najboljim što strane književnosti imaju za ponuditi, potičući ih da razviju književnost na nacionalnom jeziku (Frimmelová, 2010: 34).

Pored toga, prevođenje dječje književnosti pruža izvrsnu priliku za promicanje međukulturnog razumijevanja. Prevedene dječje knjige mogu obogatiti čitatelje na razne načine, predstavljajući im nove žanrove, stilove i perspektive koje mogu izazvati dominantne ideje, stereotipe i norme (Van Coillie, 2020: 141-142).

Klasična djela dječje književnosti koja su prevedena omogućuju širom krugu djece da uživaju u zadovoljstvu čitanja, potičući razvoj pozitivnog stava prema knjigama i čitanju, čak i

kod manje zainteresiranih čitatelja (Frimmelová, 2010: 34). Jedan od glavnih zadataka dječje književnosti jest obrazovanje jer proširuje i obogaćuje rastuće iskustvo čitatelja, te im omogućuje da saznaju više o svijetu i drugim kulturama (Ivanković, 2016: 5). Jednom kada su prevedeni, tekstovi postaju integralni dio dječje književnosti, nadopunjujući lokalnu književnu scenu i doprinoseći njezinoj raznolikosti (Hameršak i Zima, 2015: 32).

4.3. Nastanak prijevoda dječje književnosti

Prevođenje knjiga za djecu predstavlja izazovan zadatak koji zahtijeva posebnu pažnju i vještinu prevoditelja. Rad s ovom vrstom književnosti zahtijeva uzimanje u obzir niza faktora (Jurlina, 2016: 4). Takvi prijevodi često se prilagođavaju ciljnom jezičnom, poetičkom i ideološkom sustavu (Hameršak i Zima, 2015: 31). Problemi i teškoće s kojima se prevoditelji susreću prilikom prevođenja dječjih tekstova mogu varirati od pitanja primjerenosti dječjoj dobi i razini znanja do interpretacije ironičnih elemenata i humora koji moraju biti adekvatni izvornom tekstu. Svaki od tih izazova može značajno utjecati na konačni prijevod, a način na koji prevoditelji rješavaju te probleme ima ključnu ulogu u određivanju kvalitete prevedenog teksta (Jurlina, 2016: 4). Osim toga, važno je osigurati da prijevod zadrži autentičnost i suptilnost izvornog teksta, prilagođavajući ga ciljanoj publici bez gubitka njegove suštine ili vrijednosti.

U kontekstu prevođenja dječjih knjiga, prevoditelji se suočavaju s posebnim izazovima i odgovornostima. Prije svega, ključno je da prevoditelj uskoči u dječji svijet ponovnim proživljavanjem vlastitih djetinjih iskustava. To podrazumijeva sposobnost razmišljanja i predočavanja priče kroz oči i perspektivu djeteta (Zanettin, 2021: 10). Uloga prevoditelja u dječjoj književnosti nije samo prevođenje riječi s jednog jezika na drugi, već i usmjeravanje knjiga prema ciljanoj dječjoj publici te činjenje priča privlačnijima za njih. Važno je uočiti dvostruku publiku u dječjoj književnosti – dok su djeca ciljana publika, roditelji ili skrbnici imaju ulogu u procjeni kvalitete djela (Ivanković, 2016: 10). Stoga, prevoditelji moraju balansirati između zadovoljavanja dječjih potreba i očekivanja te osiguravanja kvalitete koja će zadovoljiti i odraslu publiku. U tom smislu, prevoditelji dječjih knjiga trebaju pristupiti s istom pažnjom i osjetljivošću kao i pri prevođenju knjiga za odraslu publiku (Zanettin, 2021: 10). Osim toga, ne smiju zanemariti iskustva, sposobnosti i očekivanja djece prilikom prevođenja kako bi osigurali da prevedeni tekst bude pristupačan, edukativan i poticajan za mlade čitatelje (Ivanković, 2016: 10).

Također, važno je osigurati da prijevod zadrži autentičnost i suptilnost izvornog teksta, prilagođavajući ga ciljanoj publici bez gubitka njegove suštine ili vrijednosti. Održavanje

visoke razine točnosti i suzdržavanje od manipulacije dječjim tekstovima su imperativi u procesu prevođenja. Često se događa da autori osobno preuzmu ulogu prevoditelja kako bi osigurali da njihova djela ostanu netaknuta. Postoje različita gledišta o ulozi prevoditelja u tom procesu. Dok jedni smatraju da bi prevoditelji trebali strogo slijediti izvorni tekst bez ikakvih prilagodbi ili tumačenja, drugi ističu da je nemoguće reproducirati iste misaone procese i osjećaje koje je autor imao tijekom pisanja. To može rezultirati promjenama u prevedenim tekstovima (Zanettin, 2021: 10). No, primjerice, kada se suočavaju s neprevodivim dijelovima teksta, prevoditelji moraju donijeti odluke o prilagodbama, kao što su dodavanje ili izostavljanje elemenata ili čak promjena značenja dijela teksta (Jurlina, 2016: 5). Takve prilagodbe mogu biti motivirane moralno, ideološki ili obrazovno te često rezultiraju konzervativnijim prijevodima od originalnog teksta proizvedenog u istom kulturnom kontekstu (O'Sullivan, 2019: 19).

5. HRVATSKI PRIJEVODI PRIJE BIBLIOTEKE VJEVERICA

U razdoblju od početka 20. stoljeća do šezdesetih godina 20. stoljeća istaknut je značaj nacionalnih književnosti, čiji je utjecaj bio iznimno važan. Povijesni prevrati koji su se odvijali tijekom tog vremenskog razdoblja ostavili su dubok trag na državnu kulturu, književnu politiku i općenito na interesiranje čitateljstva za književna djela drugih naroda (Majhut i Lovrić Kralj, 2019: 49). Autorski duo Berislav Majhut i Sanja Lovrić Kralj spadaju među one autore koji su posvetili najveću pozornost hrvatskim prijevodima u prvoj polovici 20. stoljeća. Njihovi radovi predstavljaju temelj za daljnje analize i istraživanja u području hrvatske književnosti i prevođenja te će biti fokus sljedećih potpoglavlja.

5.1. Dvadeseto stoljeće do početka Prvoga svjetskoga rata

Krajem 19. stoljeća, hrvatska dječja književnost počinje hrvatski korak sa svjetskom književnošću, ali još uvijek izdaleka (Crnković i Težak, 2002: 217). Prema Majhut i Lovrić Kralj (2019: 52), u razdoblju prije Prvog svjetskog rata, njemačka prijevodna književnost bila je najzastupljenija. Tijekom tih godina, u prosjeku se prevodilo oko deset njemačkih knjiga godišnje. Što se tiče književnih djela engleskih i američkih autora, ona su se prvotno čitala u njemačkom ili francuskom prijevodu, što dodatno naglašava dominaciju njemačkih prijevoda. Nadalje, anglofona dječja književnost se u ovom razdoblju postupno otvarala prilivu dječjeg štiva i književnosti za mladež s engleskog govornog područja. U prvom desetljeću 20. stoljeća prevedena su 42 izdanja anglofone dječje književnosti, a taj je broj porastao u drugom desetljeću na 44 izdanja. Među autorima čija su djela prevedena u ovom razdoblju bili su James Matthew Barrie, Frances Hodgson Burnett, Rudyard Kipling i Mark Twain (Narančić Kovač, 2019b: 171-208).

Vrlo mali broj djela talijanskih autora preveden je na hrvatski jezik. Bitno je uzeti u obzir da je u središnjoj Hrvatskoj i Slavoniji njemačka književnost često čitana u izvorniku, dok se talijanska književnost, posebice u Dalmaciji i drugim priobalnim područjima uz Jadransko more, većinom čitala na talijanskom jeziku i u talijanskim izdanjima (Majhut i Lovrić Kralj, 2019: 56). Primjer koji ilustrira ovu dinamiku jest književno djelo Carla Collodija *Pinocchio*, objavljeno kao cjelovito djelo 1883. godine, koje je u Hrvatsku stiglo kao prijevod tek 1943. godine u izdanju Matice Hrvatske (Andraka, 2019b: 55-56). Ovo pokazuje značajnu zakašnjelost u prevođenju talijanske književnosti na hrvatski jezik, što može biti posljedica kulturnih i jezičnih specifičnosti različitih regija unutar Hrvatske.

Također, zabilježeni su i prijevodi klasičnih autora s latinskog jezika koji su bili namijenjeni školskoj upotrebi. Svake godine evidentiran je pad prijevoda s latinskoga jezika, koji su potpuno nestali početkom Drugog svjetskoga rata (Majhut i Lovrić Kralj, 2019: 56). Što se tiče prijevoda mađarskih dječjih knjiga, važno je napomenuti da je Hrvatska bila u državnoj zajednici s Ugarskom sve do 1918. godine (Heka, 2008: 152), što bi sugeriralo očekivanje većeg broja prijevoda. Međutim, napetosti u odnosima između Hrvata i Mađara rezultirale su znatno smanjenim brojem prevedenih mađarskih knjiga. Jedan hrvatski prevoditelj, potpisan kao „duhovna mladež sĕmeništa đakovačkog“ je *Malu obraznu Bibliju* mađarskog autora Alajosa Grynaeusa iz 1854., tiskanu u Pešti, preveo s njemačkog jezika (Majhut i Lovrić Kralj, 2019: 51). Ovaj primjer ilustrira složenost dinamike prijevodne književnosti u kontekstu političkih i kulturnih odnosa između različitih naroda i regija.

5.2. Za vrijeme Prvog svjetskog rata

Za vrijeme Prvog svjetskog rata, nakladništvo je doživjelo procvat. Ljudi su sve više tražili knjige kao bijeg od svakodnevnih ratnih strahota (Prohaska, 1921: 363). Za čitatelje dječja književnost bila je najjače oruđe za očuvanje svjetskog mira među narodima, jer je najefikasnije djelovala na duh djece u ovom nemirnom razdoblju (Majhut i Lovrić Kralj, 2022: 46). Tijekom prvih triju godina rata, nastalo je mnogo prijevoda, a prevladavale su prijevodne biblioteke poput *Zabavne biblioteke*, *Moderne knjižnice* i *Humorističke knjižnice* (Vučetić, 1960: 22). Osim toga, ljudi su počeli čitati knjige koje nisu bile njemačkog podrijetla, izražavajući tako svoje političke stavove u to vrijeme. Također, jedan dio hrvatskog društva nije podržavao rat Austro-Ugarske protiv Srbije smatrajući Srbe svojom slavenskom braćom, spremnom pomoći im da se oslobode austrijskog i ugarskog stiska. Kao rezultat toga, prijevodi s njemačkog jezika doživjeli su pad s deset knjiga na šest knjiga godišnje (Majhut i Lovrić Kralj, 2019: 52-56), a časopis *Savremenik* je počeo smanjivati austrijski utjecaj (Vučetić, 1960: 23).

Također, vrlo popularni prijevodi u Hrvatskoj dolazili su iz francuske književnosti, unatoč naporima njemačke promidžbe da istakne njezinu navodnu moralnu slobodu (Majhut i Lovrić Kralj, 2019: 59).

5.3. Između dvaju svjetskih ratova

Nakon Prvog svjetskog rata, hrvatska dječja književnost počela se sve više okretati srednjoeuropskoj i zapadnoeuropskoj dječjoj književnosti, posebno prema njemačkoj, francuskoj, engleskoj, talijanskoj, češkoj i mađarskoj (Majhut i Lovrić Kralj, 2020: 59). Prema

istraživanjima Majhut i Lovrić Kralj (2019: 57-64), između dvaju svjetskih ratova objavljeno je 270 prijevoda s njemačkog jezika, 160 prijevoda s francuskog jezika i 146 prijevoda s engleskog jezika (73 prijevoda iz engleske književnosti i 73 prijevoda iz američke književnosti). Prevoditelji s pet ili više prijevoda bili su Martin Lovrenčević (1923. – 1927.), Iso Velikanović (1915. – 1926.) i Nikola Andrić (1913. – 1922.).

Vrlo malo talijanskih književnih djela prevedeno je na hrvatski jezik, a jedno od prevedenih bilo je *Crni gusar* (1898.) Emilija Salgarija, prevedeno 1932. godine (Andraka, 2019a: 227).

Što se tiče njemačkih prijevoda, književna djela Ericha Kästnera uvelike su se prevodila. 1931. godine objavljen je prijevod romana *Emil i detektivi* (1929.), koji je preveo Gustav Krklec, objavljen u Beogradu kod nakladničke kuće *Nolit* na srpskom jeziku; 1933. godine izlazi *Tonček i Tončica* (1931.) u Zagrebu kod nakladničke kuće *Binoza* u hrvatskom prijevodu Tomislava Prpića, te *Hrabri razred profesora Justusa* (1933.) kod *Minerve* u Zagrebu u hrvatskom prijevodu Josipa Bognera, čiji naslov uvelike odstupa od originala; 1938. godine izlazi *35. maj* (1932.) kod Državne štamparije Kraljevine Jugoslavije u srpskom prijevodu Dragoslava Ilića. Sva djela izdana su od različitog nakladnika i prevedena od strane različitih prevoditelja (Engler, 2019: 310-311).

5.4. Za vrijeme Drugog svjetskog rata

Za vrijeme Drugog svjetskog rata, njemačka književnost bila je najviše prevedena u segmentu dječje književnosti. U okviru nakladničkog niza *Ratni doživljaji* objavljeno je 24 naslova i svi su njemačkih autora (Majhut i Lovrić Kralj, 2019: 69). Velika zastupljenost njemačkih prijevoda bila je posljedica političke situacije u kojoj se Hrvatska našla tijekom Drugog svjetskog rata, uključujući osnivanje Nezavisne Države Hrvatske i početno priznanje od strane članice Trojnog pakta, Njemačke (Jareb, 1995: 411). U razdoblju Nezavisne Države Hrvatske, značajna sredstva su ulagana u dječju književnost, a knjige su se isticala visokokvalitetnom likovnom opremom. Ilustracije njemačkih ilustratora uvezile su se, a slikovnice se više nisu prevodile, već ih je oblikovao stihovima Dinko Chudoba (Majhut i Lovrić Kralj, 2019: 69).

Tijekom četiri godine Nezavisne Države Hrvatske izlazilo je više prijevoda dječjih klasika nego desetljećima prije. Prvi put su se prevodili klasici dječje književnosti poput *Heidi*, *Pinocchioja*, *Alice u Zemlji Čudesas* i *Jana Bibijana* (Majhut i Lovrić Kralj, 2019: 70). Ovim klasicima hrvatska dječja književnost krenula je otvarati vrata različitim svjetskim književnostima.

Također, objavljujani su prijevodi sa slovačkog i bugarskog jezika, što je bilo povezano s političkom konjunkturuom i nastojanjem da se naglasi pripadnost slavenskim narodima te identifikacija s njihovim težnjama za samostalnošću. Unatoč simpatijama, djela slovačkih pisaca nisu bila brojna u Hrvatskoj, pri čemu su zabilježena samo dva prijevoda slovačke dječje književnosti (Majhut i Lovrić Kralj, 2019: 69-70).

5.5. Nakon rata pa sve do Vjeverice

Nakon 1945. godine, počelo je poslijeratno komunističko razdoblje u kojem je književnost počela služiti dnevopolitičkim potrebama nove vlasti, opterećena crno-bijelim pristupom i podređena ideologiji socijalističke revolucije (Hranjec, 2006: 90). Sva dječja književnost morala je biti prožeta idejom socijalističke revolucije, te je u sebi morala nositi imanentne vrijednosti novoga društva (Majhut i Lovrić Kralj, 2022: 52), što je rezultiralo pojavom velikog broja prijevoda sovjetske dječje književnosti (Majhut i Lovrić Kralj, 2019: 71), ponajviše s ruskog jezika (Kukić Rukavina, 2015: 53). U razdoblju od 1945. do 1948. godine, sovjetski prijevodi dominirali su hrvatskom književnom scenom, pružajući obrasce za buduću književnu produkciju i svakodnevnu praksu (Majhut i Lovrić Kralj, 2019: 71). To je rezultiralo smanjenjem originalnih djela domaćih autora (Kukić Rukavina, 2015: 53) i forsiranjem ruskih prijevoda. Osim toga, nestajale su i književne vrste poput klasičnih bajki, trivijalnih romana i religijskih knjiga, dok je strip bio označen kao „potrošna roba sa Zapada“ (Majhut i Lovrić Kralj, 2022: 83).

Nadalje, u razdoblju hlađenja odnosa SSSR-a i Jugoslavije, odnosno 1949. – 1950., došlo je do polaganog smanjivanja naslova sovjetske dječje književnosti i broja članaka u časopisima. Nakon 1951. godine, prijevodi sovjetskih dječjih knjiga gubili su aureolu autoriteta, prilagođavajući se zahtjevima stvarnosti oblikovane komunističkim režimom u Jugoslaviji (Majhut i Lovrić Kralj, 2019: 71-72). U tom periodu, Ljudevit Krajačić objavljuje knjigu *Dajmo djeci dobru knjigu* (1954.) u kojoj nema nijednog naslova sovjetskih autora (Majhut i Lovrić Kralj, 2022: 79).

Također, tijekom tog razdoblja bilo je malo prijevoda djela zapadnoeuropskih i američkih pisaca (Vitez, 1952: 266), dok su se uvelike prevodila djela talijanske književnosti, posebice pripovjedna djela (Čale, 1962: 247-248). Jedno od značajnijih talijanskih djela za djecu i mladež bilo je *Spartak* (1878.) Raffaella Giovagnolija, prevedeno 1950. godine (Andraka, 2019a: 227).

6. STRANI JEZICI U IZDANJIMA BIBLIOTEKE VJEVERICA

Od početka svoga djelovanja 1957. godine sve do 1993. godine, Biblioteka Vjeverica objavila je 110 prevedenih književnih djela od ukupno 318 objavljenih književnih djela. Međutim, od 1994. godine do 1998. godine, izdano je tek nekoliko izdanja, ponajprije zbog neprimjerene privatizacije Mladosti (Radošević, 2016a: 95), te cjelokupne situacije u Hrvatskoj obilježene Domovinskim ratom.

6.1. Strani jezici i broj objavljenih izdanja

Slijedi Tablica 1. koja donosi zastupljenost stranih jezika s brojem objavljenih izdanja u Biblioteci Vjeverica.

STRANI JEZIK	BROJ OBJAVLJENIH IZDANJA
bugarski jezik	1
češki jezik	4
danski jezik	3
engleski jezik	17
francuski jezik	7
grčki jezik	1
mađarski jezik	3
makedonski jezik	1
nizozemski jezik	1
norveški jezik	1
njemački jezik	21
poljski jezik	1
rumunjski jezik	1
ruski jezik	12
slovenski jezik	18
svjetski jezici	1
švedski jezik	5
talijanski jezik	12
UKUPNO	110

Tablica 1. Zastupljenost stranih jezika s brojem objavljenih izdanja

Tablica 1 prikazuje kako je u okviru Biblioteke Vjeverice prevedeno 110 izdanja s 18 različitih stranih jezika. To uključuje bugarski, češki, danski, engleski, francuski, grčki, mađarski, makedonski, nizozemski, norveški, njemački, poljski, rumunjski, ruski, slovenski,

švedski i talijanski jezik te svjetske jezike. Među stranim jezicima s najviše objavljenih izdanja bili su njemački jezik s 21 objavljenim izdanjem, slovenski jezik s 18 objavljenih izdanja, engleski jezik sa 17 objavljenih izdanja, te ruski i talijanski jezik s 12 objavljenih izdanja. Strani jezici koji su imali manje od 10 objavljenih izdanja bili su francuski jezik sa sedam objavljenih izdanja, švedski jezik s pet objavljenih izdanja, češki jezik sa četiri objavljenih izdanja, danski i mađarski s tri objavljenih izdanja. Ostali jezici, bugarski, grčki, makedonski, nizozemski, norveški, poljski, rumunjski jezik i svjetski jezici imali su po jedno objavljeno izdanje.

6.2. Strani jezici i urednici Biblioteke Vjeverica

Slijedi Tablica 2. koja donosi zastupljenost prijevoda književnih djela stranih autora prema urednicima Vjeverice: (1) Grigoru Vitezu, (2) Ani Kulušić i (3) Veri Barić.

STRANI JEZIK	UREDNICI BIBLIOTEKE VJEVERICA		
	GRIGOR VITEZ	ANA KULUŠIĆ	VERA BARIĆ
bugarski jezik	1	/	/
češki jezik	2	2	/
danski jezik	2	1	/
engleski jezik	7	4	6
francuski jezik	3	1	3
grčki jezik	1	/	/
mađarski jezik	1	1	1
makedonski jezik	/	1	/
nizozemski jezik	1	/	/
norveški jezik	/	/	1
njemački jezik	10	7	4
poljski jezik	1	/	/
rumunjski jezik	1	/	/
ruski jezik	10	1	1
slovenski jezik	12	6	/
svjetski jezici	/	1	/
švedski jezik	1	3	1
talijanski jezik	4	6	2
POSEBNO	57	34	19
UKUPNO	110		

Tablica 2. Zastupljenost stranih jezika prema urednicima Biblioteke Vjeverica: Grigoru Vitezu, Ani Kulušić i Veri Barić

Tablica 2 prikazuje kako je u uredničkom razdoblju Grigora Viteza objavljen najveći broj prijevoda stranih autora (57), pri čemu slijedi uredničko razdoblje nasljednice Ane Kulušić s nešto manjim brojem prijevoda stranih autora (34), dok je u uredničkom razdoblju Vere Barić

objavljen najmanji broj prijevoda stranih autora (19). Također, iz Tablice 2 možemo zaključiti kako je u uredničkom razdoblju Grigora Viteza objavljeno najviše prijevoda sa slovenskoga jezika (12), potom prijevoda s njemačkoga i ruskoga jezika (10). U nešto manjoj mjeri objavljeni su prijevodi s engleskog jezika (7), talijanskoga jezika (4), francuskoga jezika (3), češkoga i danskog jezika (2). Po jedno izdanje imali su prijevodi bugarskog, grčkog, mađarskog, nizozemskog, poljskog, rumunjskog i švedskog jezika. Nadalje, u uredničkom razdoblju Ane Kulušić objavljeno je najviše prijevoda s njemačkog jezika (7), potom prijevoda sa slovenskog i talijanskog jezika (6). U nešto manjoj mjeri objavljeni su prijevodi s engleskog jezika (4), švedskog jezika (3) i češkog jezika (2). Po jedno izdanje imali su prijevodi danskog, francuskog, mađarskog, makedonskog, ruskog jezika i svjetskih jezika. Naposljetku, u uredničkom razdoblju Vere Barić najviše je objavljeno prijevoda s engleskog jezika (6), njemačkog jezika (4), francuskog jezika (3) i talijanskog jezika (2). Po jedno izdanje imali su prijevodi mađarskog, norveškog, ruskog i švedskog jezika.

Također, iz Tablice 2 možemo uvidjeti koji su strani jezici bili zastupljeni u prijevodima na hrvatski jezik tijekom uredništva Grigora Viteza, Ane Kulušić i Vere Barić. Najzastupljeniji su bili prijevodi s njemačkog jezika (21), nakon čega slijede prijevodi sa slovenskog jezika (18), engleskog jezika (17), ruskog i talijanskog jezika (12), francuskog jezika (7), švedskog jezika (5) te mađarskog jezika (3). Nadalje, strani jezici zastupljeni u prijevodima na hrvatski jezik tijekom uredništva Grigora Viteza i Ane Kulušić, a koje Vera Barić nije uređivala, bili su: prijevodi slovenskog jezika (18), češkog jezika (4) i danskog jezika (3). Također, tijekom uredništva Grigora Viteza, zabilježeni su i prijevodi bugarskog jezika (1), grčkog jezika (1), nizozemskog jezika (1), poljskog jezika (1) i rumunjskog jezika (1). Tijekom uredništva Ane Kulušić zabilježen je prijevod makedonskog jezika (1) i svjetskih jezika (1). Vera Barić jedina je uredila prijevod norveškog jezika (1) na hrvatski jezik.

Iz svega navedenoga, vidljivo je da je tijekom uredništva Grigora Viteza objavljen najveći broj prijevoda književnih djela stranih autora, i to 57 prijevoda. Zahvaljujući Vitezu, dječji književni klasici ulaze u hrvatsku književnu kulturu, bilo da je riječ o prvom objavljivanju u Vjevericu ili nekoj drugoj Vitezovoj biblioteci (Božović, 2021: 220). Pojedini slovenski pisci prvi su put predstavljeni na hrvatskom jeziku upravo u razdoblju uredništva Grigora Viteza, poput Frana Levstika, Ele Peroci, Janeza Menarta, Toneta Pavčeka, Janeza Vipotnika, Erne Starovasnik, Bene Zupančiča, Antona Polenca, Vide Brest (Božović, 2021: 222). Vitez, kao glavni urednik u Izdavačkom poduzeću Novo pokoljenje, kasnije Mladost, imao je priliku raditi i surađivati s brojnim piscima, kako domaćima, tako i stranim. Ponajviše je surađivao s Kristinom Brenkovom, utemeljiteljicom nakladničkih nizova za djecu i mlade u Sloveniji.

Komunicirali su često putem pisama, razgovarajući o različitim aspektima, uključujući prevođenje, slanje najnovijih rukopisa na uvid, suradnju s ilustratorima i prevoditeljima, kao i finalizaciju izdanja za tisak (Kukić Rukavina, 2015: 38). U tom kontekstu, imao je širok spektar izbora djela koja su bila dostupna za objavljivanje. Nadalje, Vitez je bio svjestan kao književnik upoznavanja djece s različitim kulturama i književnim tradicijama. Uređujući djela stranih autora, omogućio je mladim čitateljima da prošire svoje horizonte, upoznajući ih s različitim svjetovima i životnim pričama koje su se nalazile izvan granica njihova domaćeg okruženja. U to vrijeme, 50-ih i 60-ih godina, bila je velika potražnja za prijevodima strane književnosti na hrvatski jezik. Vitez je reagirao na tu potražnju nudeći kvalitetna djela stranih autora kao odgovor na potrebe dječje i mladenačke čitateljske publike. Tijekom njegova uredništva objavljeno je najviše prijevoda sa slovenskoga jezika (12), prvo zbog političkog i društvenog konteksta u kojem su se Hrvatska i Slovenija nalazile kao dijelovi Jugoslavije. Od 1945. godine, kada je uspostavljena Federativna Narodna Republika Jugoslavija, do 1991. godine, kada je došlo do raspada Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, Hrvatska i Slovenija dijelile su zajednički državno-politički okvir (Dvorščak, 2019: 4). Ova politička povezanost olakšala je kulturnu razmjenu između dviju republika, što je rezultiralo većim brojem prijevoda sa slovenskog jezika na hrvatski jezik. Drugo, Vitez je bio zagovornik ravnopravnosti svih jugoslavenskih jezika. Smatrao je da je važno da se učenici na području srpskohrvatskog jezika obvezno upoznaju i s drugim jezicima unutar Jugoslavije, kao što su slovenski i makedonski jezik (Kukić Rukavina, 2015: 207). Stoga je Vitez aktivno promovirao prijevode sa slovenskog jezika kako bi potaknuo razumijevanje i poštovanje različitih jezičnih i kulturnih identiteta unutar jugoslavenskog konteksta. Slovenska književna djela koja su prevedena na hrvatski jezik pod uredništvom Grigora Viteza bila su: *Dječak s dva imena: Omladinska pripovijest* (1957.) Antona Ingoliča, *Najdihojca* (1957.) Frana Levstika, *Kekec nad samotnim ponorom* (1958.) Josipa Vandota, *Čarobni ključić* (1958.) Milana Šege, *Kekec na vučjem tragu* (1959.) Josipa Vandota, *Mali buntovnik* (1962.) Franca Bevka, *Ciciban i druge pjesme za djecu* (1962.) Otona Župančiča, *Kučica kraj mora* (1963.) Branke Jurce, *Crna braća/Učiteljica Breda* (1963.) Franca Bevka, *Družina Sinjeg galeba* (1964.) Tona Seliškara, *Pjesme za djecu/Martin Krpan* (1964.) Frana Levstika i *Moj život* (1965.) Ivana Cankara. Također, u svom uredničkom radu nastojao je pružiti mladim čitateljima priliku da se upoznaju s različitim književnim tradicijama unutar jugoslavenskog prostora, što je uključivalo i objavljivanje prijevoda sa slovenskog jezika. Nadalje, tijekom Vitezova uredništva objavljeni su prijevodi njemačkog i ruskog jezika (10). Nakon Drugog svjetskog rata, Vitez je krenuo sa svojim radom u Mladosti, gdje je uspostavio „naviku“ prevođenja ruskih djela. Kako sam navodi, nakon Drugog svjetskog rata

imali su velik broj prevedenih stranih djela i to upravo s ruskog jezika. Izdavači su smatrali da je prevođenje s ruskog jezika siguran izbor kad je u pitanju idejna čistoća djela. Međutim, taj trend je rezultirao prevođenjem djela prosječne ili čak slabije vrijednosti. Kao posljedica toga, djela zapadnoeuropskih i američkih pisaca su se vrlo rijetko prevodila u to vrijeme (Vitez, 1952: 266). Na početku uredničke karijere prepoznao je negativne posljedice u pristupu dječjoj književnosti. Naime, kritizirao je stavove koji su prevladavali u prevodilačkoj praksi tog vremena, a koji su pretpostavljali da je gotovo cjelokupna književnost sa Zapada moralno i umjetnički inferiorna te štetna za mlade čitatelje samo zato što je stvorena u kapitalističkom okruženju. Vitez je smatrao takvo mišljenje jednostranim generaliziranjem, dogmatskim i formalistički ograničenim. Njegova primjedba ukazivala je na to da je potrebno izbjegavati stereotipno ocjenjivanje književnosti samo na temelju njezinog geografskog podrijetla ili političke pripadnosti autora (Vitez, 1952: 267). Umjesto toga, Vitez je zagovarao otvoreniji i fleksibilniji pristup književnosti, koji je bio slobodan od ideoloških predrasuda i koji je cijenio književna djela prema njihovoj stvarnoj estetskoj i moralnoj vrijednosti, a ne prema njihovom političkom ili geografskom porijeklu. Bio je svjestan kulturne raznolikosti i slobode u književnosti te je zagovarao za otvoren i uravnotežen pristup prijevodima i književnoj produkciji, posebno kada je riječ o dječjoj književnosti. Uređujući djela s njemačkog jezika, Vitez je pokazao svoju želju za raznolikošću i otvorenošću prema književnosti s različitih kulturnih i jezičnih područja. Njemačka književnost imala je bogatu tradiciju i iznjedrila je mnoge velike pisce i djela koja su imala značajan utjecaj na svjetsku književnost. Kroz prijevode njemačkih djela, Vitez je želio obogatiti književnu scenu na hrvatskom jeziku i omogućiti čitateljima pristup različitim književnim stilovima, temama i idejama. Također, uređujući djela s njemačkog jezika, Vitez je pridonosio razbijanju predrasuda prema zapadnoeuropskoj književnosti koje su prevladavale u prevodilačkoj praksi tog vremena. Pokazujući da vrijedna književna djela mogu potjecati iz različitih kulturnih i jezičnih konteksta, Vitez je promicao ideju da se književnost treba vrednovati prema svojim estetskim i moralnim vrijednostima. Nadalje, Kulušić (1987: 193) ističe da je Vitez s francuskog jezika prevodio i „tekstove slikovnica s ilustracijama manje likovne vrijednosti pa njegovo ime na njima nije ni (bilo) označeno“. Sudeći prema ovome, Vitezova prevodilačka djelatnost je bila znatno veća i obuhvatnija nego što je bilo zabilježeno u impresumu objavljenih knjiga i slikovnica (Božović, 2021: 222). Također, u Vitezovom uredničkom razdoblju objavljeni su prijevodi s engleskog, talijanskog, francuskog, češkog, danskog, bugarskog, grčkog, mađarskog, nizozemskog, poljskog, rumunjskog i švedskog jezika. Ovim širokim spektrom prevođenja, Vitez je omogućio čitateljima da upoznaju različite književne tradicije, stilove i

teme te da se otvore prema različitim svjetovima i perspektivama. Osim toga, Vitezov izbor prijevoda s manje zastupljenih jezika poput bugarskog, grčkog, mađarskog, nizozemskog, poljskog, rumunjskog i švedskog dodatno je obogatio književnu ponudu na hrvatskom jeziku i omogućio čitateljima da se upoznaju s književnim stvaralaštvom manje poznatih kultura. Sve u svemu, Vitezov multikulturalni pristup prevođenju pridonio je širenju horizonta čitatelja, promicanju kulturne raznolikosti te razbijanju predrasuda i stereotipa o književnosti temeljenih na jezičnom ili kulturnom podrijetlu. Bilo mu je važno kao urednik biti prvi u Jugoslaviji koji će donijeti prijevode tadašnjih suvremenih svjetskih dječjih pisaca, čija su djela, prema njegovu sudu, ali i prema sudu mnogih drugih, bila neosporno vrijedna (Kukić Rukavina, 2015: 63-64).

Nadalje, tijekom uredništva Ane Kulušić objavljeno je ukupno 34 prijevoda. Iako je bila na mjestu urednice Vjeverice duže od svog prethodnika Viteza, ipak je imala manji broj prevedenih djela u razdoblju od 17 godina. Kao što je već navedeno, krenula je Vitezovim uredničkim putem objavljivanja podjednakog broja jugoslavenskih i stranih prijevodnih književnih djela (Radošević, 2016a: 105), ali kasnije ipak prevladavaju domaći naslovi. Kulušić je još, prije početka rada u Vjeverici, bila urednica različitih izdanja u Mladosti (Božović, 2021: 199), te je sa svojim radom stekla komunikaciju i suradnju s domaćim autorima. Svojim radom donijela je iskustvo i kontakte koji su joj mogli biti korisni u daljnjem radu u Vjeverici. Nadalje, primjetno je da je Kulušić, poput Grigora Viteza, pokazala interes za prijevode s njemačkog jezika, što može ukazivati na prepoznavanje kvalitete njemačke književnosti i želju za prenošenjem tih vrijednosti na hrvatsko govorno područje. Tijekom njenog uredništva najviše su objavljivani prijevodi s njemačkog jezika. Neka od njemačkih djela koja su po prvi put prevedena na hrvatski jezik u Biblioteci Vjeverica bila su: *Bambijeva djeca* Felixa Saltena iz 1968. godine, te *Blizanke* Ericha Kästnera iz 1969. godine (Božović, 2021: 232-233), a ostala djela koja su prevedena s njemačkog na hrvatski jezik bila su: *Čovječuljak* (1967.) Ericha Kästnera, *Vjetropirka Eva* (1968.) Eve Marie Aab, *Djevojčica iz svemira* (1969.) Henryja Winterfelda, *Emil i tri blizanca* (1969.) i *Čovječuljak i Malena* (1969.) Ericha Kästnera. Također, tijekom njenog uredništva objavljivani su prijevodi sa slovenskog i talijanskog jezika (6). Uzimajući u obzir da se Kulušić više zalagala za domaće autore, a slovenski jezik bio je jedan od četiriju književnih jezika tadašnje SFRJ (Bagdasarov, 2018: 36), Kulušić je podržavala kulturnu razmjenu između republika i promicala razumijevanje i cijenjenje književnosti drugih jugoslavenskih naroda. Također, primjetan je i interes za talijanski jezik, te je tada već bilo vidljivo kako se Kulušić priklanjala zapadnoeuropskim utjecajima. Među talijanskim djelima najčešće su prevedena djela Giannija Rodarija, a to su bila djela *Telefonske priče* (1967.), *Planeta ispunjenih želja* (1970.) i *Torta na nebu* (1975.). Osim toga, objavljivani su prijevodi s

engleskog, švedskog i češkog jezika, što ukazuje na raznolikost njenih književnih interesa i otvorenost prema književnosti iz različitih dijelova svijeta. Njezin urednički rad odražava želju za obogaćivanjem književne scene, poticanjem čitanja među djecom i mladima te promicanjem vrijednosti mašte, kreativnosti i tolerancije.

Naposljetku, tijekom uredništva Vere Barić objavljeno je ukupno 19 prijevoda književnih djela stranih autora. Ona se, kao i Kulušić, udaljila od podjednake zastupljenosti domaćih i stranih autora. Pri izboru naslova, od ukupnih deset naslova dva bi bila strana, iz velikih svjetskih literatura. Strani naslovi birali su se iz ponude nakladnika na sajmovima, koji su se održavali u Leipzigu, Frankfurtu, Bologni i Moskvi, te preko kataloga ili literarnih časopisa (Barić prema Radošević, 2016b: 140-141). Odabir stranih naslova motivirao je Barić njihovom umjetničkom vrijednošću i kvalitetom. Prema podacima, tijekom njenog uredništva najviše su objavljivani prijevodi s engleskog (6) i njemačkog jezika (4), odnosno skupine germanskih jezika (Hrvatska enciklopedija, 2013-2024). Barić je uređivala Vjevericu od 1984. sve do 1994. godine, te u tom razdoblju engleski jezik postaje glavnim svjetskim jezikom (Balenović i Grahovac-Pražić, 2011: 106). Neka od poznatih dječjih klasika prevedenih s engleskog jezika bila su: *Medo Winnie zvani Pooh* (1986.) Alana Alexandera Milnea, *Knjiga o džungli* (1987.) Rudyarda Kiplinga, *Pustolovine Toma Sawyera* (1990.) Marka Twaina, *Mary Poppins* (1990.) Pamele Lyndon Travers, *Zov divljine* (1991.) Jacka Londona i *Pripovijest o doktoru Dolittleu* (1993.) Hughu Loftinga. Nadalje, poput svojih prethodnika, Barić je prepoznavala vrijednosti njemačke dječje književnosti, te je iste prenosila na hrvatsko govorno područje. Njemačka djela prevedena na hrvatski jezik bila su: *Pustolovine baruna Minhaüzena* (1988.) Rudolfa E. Raspea i Gottfrieda A. Burgera, *Timpetill (grad bez roditelja)* (1990.) Henryja Winterfelda, *Konrad ili dijete iz limenke* (1990.) Christine Nöstlinger i *Pčelica Maja i njezine pustolovine* (1993.) Waldemara Bonselsa. Također, pokazala je interes i za prijevode romanskih jezika, odnosno francuskog i talijanskog jezika (Hrvatska enciklopedija, 2013-2024). Po jedno izdanje imali su prijevodi s mađarskog, norveškog, ruskog i švedskog jezika, što pokazuje i njezinu sklonost raznolikosti u odabiru prijevoda. Stoga se može zaključiti da je Vera Barić tijekom svog uredničkog rada u Vjeverici isticala prijevode s jezika koji su predstavljali bogatu književnu tradiciju, ali isto tako bila je otvorena i prema manje poznatim književnim izričajima iz drugih kultura.

6.3. Najprevođeniji strani autori unutar Biblioteke Vjeverica

Slijedi Tablica 3. koja donosi najprevođenije i najčešće objavljene autore unutar Biblioteke Vjeverica.

Rb	AUTOR	BROJ PREVEDENIH IZDANJA
1	Anton Ingolič	2
2	Hermynia zur Mühlen	1
3	Fran Levstik	2
4	Nikolay Veretennikov	1
5	Johanna Spyri	1
6	Angel Karalijčev	1
7	Erich Kästner	8
8	Nathaniel Hawthorne	1
9	Kornej Čukovski	2
10	Vladimir Colin	1
11	Marija Majerova	1
12	Josip Vandot	2
13	Charles Perrault	1
14	Krišan Čandar	1
15	Mihail Zoščenko	1
16	William Saroyan	2
17	braća Grimm	2
18	Milan Šega	1
19	Lewis Carroll	2
20	Gianni Rodari	6
21	Astrid Lindgren	3
22	France Bevk	2
23	Felix Salten	2
24	Hans Christian Andersen	3
25	Jens Sigsgaard	1
26	Ferenc Molnár	1
27	Oton Župančič	1
28	Ezop	1
29	Karel Čapek	1
30	Branka Jurca	1
31	Marcel Aymé	2
32	Pavel Bažov	1
33	Arkadij Gajdar	1
34	Carlo Collodi	1
35	Aleksandr Volkov	1
36	W. M. Thackeray	1
37	Jerzy Broszkiewicz	1
38	An Rutgers van der Loeff- Basenau	1
39	Aleksej Tolstoj	1
40	Tone Seliškar	2
41	Ernest Thompson Seton	1
42	Ivan Cankar	1

43	Ela Peroci	1
44	Gabriella Parca	1
45	Marcello Argilli	1
46	Eva Maria Aab	1
47	Hans Peterson	1
48	Henry Winterfeld	1
49	Viola Wahlstedt	1
50	Antoine de Saint-Exupéry	1
51	Nina Gernet	1
52	Grigorij Jagdfeljd	1
53	Edmondo de Amicis	1
54	Frank Lyman Baum	1
55	Gligor Popovski	1
56	Leopold Suhodolčan	1
57	James Thurber	1
58	Miloš Macourek	1
59	Slavko Pregl	1
60	Elwyn B. White	1
61	Svetlana Makarovič	1
62	Klára Fehér	1
63	James Matthew Barrie	1
64	Ota Hofman	1
65	Roberto Piumini	1
66	Éva Janikovszky	1
67	Arthur Haulot	1
68	Aleksandar Sergejevič Puškin	1
69	Alan Alexander Milne	1
70	Rudyard Kipling	1
71	Rudolf E. Raspe	1
72	Gottfried A. Bürger	1
73	Michel Tournier	1
74	Jean Jacques Sempé	1
75	René Goscinny	1
76	Henry Winterfeld	1
77	Italo Calvino	1
78	Christine Nöstlinger	1
79	Mark Twain	1
80	Pamela Lyndon Travers	1
81	Jack London	1
82	Alberto Moravia	1
83	Hugh Lofting	1
84	Waldemar Bonsels	1

Tablica 3. *Najprevođeniji i najčešće objavljeni autori unutar Biblioteke Vjeverica*

Tablica 3 prikazuje kako je autor Erich Kästner ostvario najveći broj prijevoda (8) unutar Biblioteke Vjeverica, čija su djela prevedena s njemačkog jezika. Potom ga slijedi Gianni Rodari koji ostvaruje nešto manju brojku od Kästnera, sa šest objavljenih izdanja prevedenih s talijanskog jezika. Nadalje slijede Astrid Lindgren i Hans Christian Andersen s nešto manjim brojem objavljenih prijevoda (3), Anton Ingolič, Fran Levstik, Kornej Čukovski, Josip Vandot, William Saroyan, braća Grimm, France Bevk, Felix Salten, Marcel Aymé i Tone Seliškar s dva objavljena prijevoda. Ostali autori – Hermynia zur Mühlen, Nikolay Veretennikov, Johanna Spyri, Angel Karalijčev, Nathaniel Hawthorne, Vladimir Colin, Marija Majerova, Charles Perrault, Krišan Čandar, Mihail Zoščenko, Milan Šega, Jens Sigsgaard, Ferenc Molnár, Oton Župančić, Ezop, Karel Čapek, Branka Jurca, Pavel Bažov, Arkadij Gajder, Carlo Collodi, Aleksandr Volkov, W.M. Thackeray, Jerzy Broszkiewicz, An Rutgers van der Loeff-Basenau, Aleksej Tolstoj, Ernest Thompson Seton, Ivan Cankar, Ela Peroci, Gabriella Parca, Marcello Argilli, Eva Maria Aab, Hans Peterson, Henry Winterfeld, Viola Wahlstedt, Antonie de Saint-Exupéry, Nina Gernet, Grigorij Jagdfeljd, Edmondo de Amicis, Frank Lyman Baum, Gligor Popovski, Leopold Suhodolčan, James Thurber, Miloš Macourek, Slavko Pregl, Elwyn B. White, Svetlana Makarovič, Klára Fehér, James Matthew Barrie, Ota Hofman, Roberto Piumini, Éva Janikovszky, Arthur Haulot, Aleksandar Sergejevič Puškin, Alan Alexander Milne, Rudyard Kipling, Rudolf E. Raspe, Gottfried A. Bürger, Michel Tournier, Jean Jacques Sempé i René Goscinny – imaju po jedno prevedeno djelo.

7. ULOGA HRVATSKIH PREVODITELJA

Tijekom 20. stoljeća, strana književnost u hrvatskom odgojno-obrazovnom kontekstu, posebno u nastavi hrvatskog kao materinskog jezika, većinom se pojavljivala u obliku prijevodne književnosti. Izuzetak su tekstovi koji su potjecali iz književnosti kultura naroda bivše Jugoslavije, koji su češće bili predstavljeni u izvornom obliku, no obično su bili prilagođeni hrvatskom jeziku i kulturi, posebice kada su korišteni u nižim razredima osnovne škole (Milković, 2019: 96). Važnost strane knjige i prijevodne književnosti te njihova integracija u analizu hrvatske dječje književnosti od ključne je važnosti radi dubljeg sagledavanja obujma čitateljskoga iskustva. Unatoč tomu što je put strane knjige gotovo nemoguće pratiti, bitno je osvijestiti kako strane knjige i prijevodna književnost imaju utjecaj na dječje čitateljsko iskustvo (Lovrić Kralj i Majhut, 2019: 81). Prijevodi dječje književnosti smatraju se idealnim sredstvom za promicanje međukulturalnog razumijevanja. Također, oni mogu obogatiti mlade čitatelje upoznavanjem novih žanrova, stilova te pružanjem različitih svjetonazora i ideja (Pavlović, 2023: 414). Prijenos dječje književnosti iz jedne kulture u drugu, s jednog jezika na drugi, prihvaćen je kao korisna praksa od samih početaka dječje književnosti (Narančić Kovač, 2019a: 11), te je bilo tada gotovo i nezamislivo da neki hrvatski jezikoslovac ne poznaje barem jedan strani jezik (Hlavač, 2013: 39). Nadalje, Narančić Kovač (2019a: 13) navodi da su prevoditelji djela za djecu često prilagođavali tekstove kako bi ih učinili prikladnijima za dječje čitatelje u skladu s pojmom djeteta u ciljnoj kulturi i sa zamislama o čitateljevim potrebama koje tekst treba zadovoljiti temeljem određenoga i ideološkoga sustava vrijednosti. Radi zaštite dječjih čitatelja, dječja književnost bila je podložna raznim oblicima cenzure, uključujući autocenzuru, uredničke intervencije te intervencije prevoditelja. Cenzura je obično bila usmjerena na sadržaje koji nisu odgovarali uspostavljenim društvenim, političkim ili vjerskim normama, kao i na sadržaje koji su se smatrali neprikladnima ili zastrašujućima za djecu (Hameršak i Zima, 2015: 98). Nadalje, Božović (2021: 220) navodi kako su hrvatski prevoditelji pratili originalan tekst prilikom prijeratnih prijevoda, dok su, nakon Drugog svjetskog rata, prevoditelji intervenirali u sadržaj prijevoda, prilagođavajući ih komunističkoj indoktrinaciji (Grčević i Baković, 2017: 166), te izbacujući ili prerađujući dijelove tekstova koji se referiraju na religiju, čak i ako su ti elementi bili nevažni za radnju ili kontekst teksta (Božović, 2021: 220). Ova praksa odražavala je politički utjecaj na književnost i prevođenje te pokazuje kako su prevoditelji bili podvrgnuti pritiscima ili zahtjevima vladajućeg režima u promicanju određenih ideologija i vrijednosti putem literature.

Jedan od hrvatskih prevoditelja u Biblioteci Vjeverica, te njen začetnik, Grigor Vitez, bio je izrazito posvećen promicanju dječje književne kulture unutar tadašnje jugoslavenske države. Bio mu je važan cilj omogućiti pristup visokokvalitetnoj umjetničkoj literaturi djeci diljem Jugoslavije, te je stoga posvetio veliku pažnju prevoditeljskom radu. Njegov je napor bio usmjeren na to da osigura da estetski vrijedna književna djela namijenjena djeci postanu dostupna ne samo onima koji su govorili tadašnji hrvatskosrpski jezik, već i onima koji su govorili slovenski jezik. Stoga je inzistirao na tome da djela budu razumljiva i prihvatljiva za širok krug čitatelja. Prevodeći dječje klasike inozemnih literatura, posebnu pažnju posvećivao je tome da kao urednik prvi donese prijevode djela suvremenih svjetskih dječjih pisaca, čija su djela bila priznata kao visokokvalitetna, kako prema njegovu mišljenju, tako i prema mišljenju drugih stručnjaka (Kukić Rukavina, 2015: 63-64).

7.1. Hrvatski prevoditelji u izdanjima Biblioteke Vjeverica

Slijedi Tablica 4. koja donosi zastupljenost hrvatskih prevoditelja s brojem prevedenih književnih djela u Biblioteci Vjeverica.

Rb	PREVODITELJ	BROJ PREVEDENIH DJELA
1	Tone Potokar	2
2	D(anko) G(rlić)	1
3	E(va) G(rlić)	2
4	Grigor Vitez	8
5	Gustav Krklec	5
6	Živojin Vukadinović	1
7	Leo Držić	1
8	Branko Busar	1
9	M.N.	2
10	Mirko Cerovac	1
11	Zora Simić	1
12	Anđelka Martić	6
13	Dunja Robić	1
14	Maja Mulić	1
15	Ljerka Radović	3
16	Jakša Kušan	1
17	Viktor Kralj	2

18	Stanislav Šimić	1
19	Mirko Jurkić	1
20	Mira Šunjić (Mira Jurkić-Šunjić)	2
21	Tomislav Prpić	1
22	Ratko Zvrko	1
23	Josip Tabak	7
24	Slobodan Lazić	1
25	Mirjana Vaniček	1
26	Dragutin Perković	3
27	Nikola Pavić	1
28	Mira Buljan	1
29	Ivan V. Lalić	1
30	Ljerka Šeferov-Linić	1
31	L. Matijević	1
32	Milivoj Sironić	1
33	Mirko Jirsak	1
34	Vladan Desnica	2
35	Ljubomir Jesih	1
36	Drago Stanković	1
37	Vjekoslav Kaleb	1
38	Nikola Babić	1
39	Slobodan Glumac	1
40	Zdravko Malić	1
41	Nikola Nikolić	1
42	Tone Peruško	1
43	Vlatko Šarić	1
44	Josip Bratulić	1
45	Dušanka Orlandi	2
46	Oto Šolc	1
47	Mirko Rumac	3
48	Hilda Hećej	1
49	Pavao Pavličić	1
50	Mia Pervan Plavec	2
51	Mirjana Roca	1
52	Dušanka Vuletić	1
53	Marjana Drganc	1
54	Marija Salečić	2

55	Marija Peakić	1
56	Ivan Brajdić	2
57	Giga Gračan	2
58	Maca Marković	1
59	Mirjana Hećimović	1
60	Luko Paljetak	1
61	Ljerka Damjanov (Ljerka Damjanov Pintar)	2
62	Dagmar Ruljančić	1
63	Hijacint Petris	1
64	Ćiro Čulić	1
65	Ana Prpić	1
66	Zlatko Glik	1
67	Vera Skender	1
68	Ana Kolesarić	1
69	Dobriša Cesarić	1
70	Radomir Venturin	1
71	Olga Timotijević	1
72	Franjo Cipra	1
73	Bosiljka Brlečić	1
74	Ivan Kušan	2
75	Daniel Kušan	1
76	Karmen Milačić	1
77	Bosiljka Brlečić	1
78	Nada Šoljan	1
79	Ljerka Car Matutinović	1
80	Ivo Hergešić	1
81	Vesna Grbin	1

Tablica 4. *Zastupljenost hrvatskih prevoditelja s brojem prevedenih književnih djela u Biblioteci Vjeverica*

Tablica 4 prikazuje kako je za vrijeme postojanja Biblioteke Vjeverice djelovao ukupno 81 prevoditelj. Grigor Vitez, ujedno i utemeljitelj Biblioteke Vjeverice, bio je hrvatski prevoditelj s najvećim brojem prevedenih stranih djela (8), koji je brojne pisce, koji nisu bili dotad prevedeni i objavljeni u Hrvatskoj, po prvi put preveo i pod svojim uredništvom objavio

(Kukić Rukavina, 2015: 75). Nakon Viteza, hrvatski prevoditelji koji su imali veći broj prevedenih djela bili su Josip Tabak sa sedam prevedenih djela, Anđelka Martić sa šest prevedenih djela i Gustav Krklec s pet prevedenih djela. U nešto manjoj mjeri prevodili su Ljerka Radović, Dragutin Perković i Mirko Rumac s ukupno tri prevedena djela po prevoditelju, Tone Potokar, E(va) G(rlić), M.N., Viktor Kralj, Mira Šunjić, Vladan Desnica, Dušanka Orlandi, Mia Pervan Plavec, Marija Salečić, Ivan Brajdić, Giga Gračan, Ljerka Damjanov i Ivan Kušan s ukupno dva prevedena djela po prevoditelju. Ostali koji su preveli po jedno književno djelo bili su: D(anko) G(rlić), Živojin Vukadinović, Leo Držić, Branko Busar, Mirko Cerovac, Zora Simić, Dunja Robić, Maja Mulić, Jakša Kušan, Stanislav Šimić, Mirko Jurkić, Tomislav Prpić, Ratko Zvrko, Slobodan Lazić, Mirjana Vaniček, Nikola Pavić, Mira Buljan, Ivan V. Lalić, Ljerka Šeferov-Linić, L. Matijević, Milivoj Sironić, Mirko Jirsak, Ljubomir Jesih, Drago Stanković, Vjekoslav Kaleb, Nikola Babić, Slobodan Glumac, Zdravko Malić, Nikola Nikolić, Tone Peruško, Vlatko Šarić, Josip Bratulić, Oto Šolc, Hilda Hećej, Pavao Pavličić, Mirjana Roca, Dušanka Vuletić, Marjana Drganc, Marija Peakić, Maca Marković, Mirjana Hećimović, Luko Paljetak, Dagmar Ruljančić, Hijacint Petris, Ćiro Čulić, Ana Prpić, Zlatko Glik, Vera Skender, Ana Kolesarić, Dobriša Cesarić, Radomir Venturin, Olga Timotijević, Franjo Cipra, Bosiljka Brlečić, Daniel Kušan, Karmen Milačić, Bosiljka Brlečić, Nada Šoljan, Ljerka Car Matutinović, Ivo Hergešić i Vesna Grbin.

Književna djela koja je preveo Grigor Vitez bila su *Najdihojca* (1957.) i *Pjesme za djecu/Martin Krpan* (1964.) Frana Levstika i *Ciciban i druge pjesme za djecu* (1958.) Otona Župančiča, zajedno s Gustavom Krklecom, sa slovenskoga jezika, *Voloda Uljanov* (1957.) Nikolajja Veretennikova, *Doktor Jojboli* (1958.) i *Bajke* (1958.) Korneja Čukovskog te *Priče za djecu* (1958.) Mihaila Zoščenka s ruskog jezika, i *Pjesme četiri vjetra* (1968.) sa svjetskih jezika. Dakle, za vrijeme svog djelovanja u Vjeverici, Vitez je demonstrirao svoje vještine prijevodima slovenskog i ruskog jezika. U svom kratkom vremenskom razdoblju djelovanja istaknuo se kao najuspješniji prevoditelj dječjih klasika stranih autora u okviru Biblioteke Vjeverica. Bio je vrlo sposoban vjerno prenijeti estetske vrijednosti i suptilnosti stranih književnih djela na hrvatski jezik, te ga je to učinilo ključnim doprinositeljem kvaliteti Biblioteke Vjeverica. Nadalje, književna djela koja je preveo Josip Tabak bila su *Razmo u skitnji* (1961.) Astrid Lindgren sa švedskoga jezika, *Priče* (1962.), *Bajke* (1962.) i *Bajke i priče* (1971.) Hansa Christiana Andersena s danskoga jezika, *Lavine bjesne* (1964.) An Rutgers van der Loeff-Basenau s nizozemskog jezika, *Norveške bajke i priče* (1988.) s norveškog jezika i *Zov divljine* (1991.) Jacka Londona s engleskog jezika. U Biblioteci Vjeverica Tabak se najviše istaknuo prijevodima dječjih klasika iz skandinavskih zemalja, te je prevodio za vrijeme

uredničkog rada Grigora Viteza i Vere Barić. Njegovi prijevodi odlikuju bogatstvom rječnika i frazeologijom te leksičkom istančanošću i sintaktičkom dotjeranošću (Bašić, 2008: 40). Sljedeća vrlo uspješna hrvatska prevoditeljica unutar Biblioteke Vjeverica bila je Anđelka Martić. Književna djela koja je prevela bila su *Kekec nad samotnim ponorom* (1958.) i *Kekec na vučjem tragu* (1959.) Josipa Vandota, *Čarobni ključić* (1958.) Milana Šege, *Mali buntovnik* (1962.) i *Crna braća/Učiteljica Breda* (1963.) Franca Bevka i *Kućica kraj mora* (1963.) Branke Jurce sa slovenskog jezika. Sama je prevodila književna djela sa slovenskog jezika (Težak, 2008: 47), te je njen prevodilački rad omogućio djeci da upoznaju književnost i kulturu Slovenije kroz dječja književna djela. Njeni prijevodi objavljeni su za vrijeme uredničkog rada Grigora Viteza. Sljedeći vrlo uspješni hrvatski prevoditelj bio je Gustav Krklec. On je preveo sljedeća djela: *Emil i detektivi* (1959.), *Čovječuljak* (1967.), *Čovječuljak i Malena* (1969.) i *Blizanke* (1969.) Ericha Kästnera s njemačkog jezika, te *Ciciban i druge pjesme za djecu* (1962.) Otona Župančića, zajedno s Grigorom Vitezom, sa slovenskog jezika. Dakle, Krklec prevodi većinski romane njemačkog dječjeg pisca Ericha Kästnera koji je pisao s uvjerenjem da dobar primjer može djeci ispravno usmjeriti život. Prijevodi Gustava Krkleca objavljeni su za vrijeme uredničkog rada Grigora Viteza i početkom uredničkog rada Ane Kulušić.

Iz svega navedenoga, Grigor Vitez, Josip Tabak, Anđelka Martić i Gustav Krklec bili su vrlo uspješni hrvatski prevoditelji s najvećim brojem prijevoda u okviru Biblioteke Vjeverica. Njihov doprinos bio je ključan za obogaćivanje Biblioteke Vjeverica prijevodima dječjih klasika iz različitih svjetskih književnih tradicija. Njihove vještine prijevoda omogućile su djeci da uživaju u književnim djelima stranih autora, prenesenim na hrvatski jezik s pažnjom i kvalitetom. Svaki od njih posebno se istaknuo u prijevodima s različitih jezika, pokazujući bogatstvo svjetske književnosti dostupno dječjem čitateljstvu u Jugoslaviji. Njihov rad bio je ključan za razvoj dječje književnosti i kulture u zemlji, pridonoseći raznolikosti i kvaliteti dječje književnosti u Biblioteci Vjeverica. Zanimljivo je istaknuti kako su se ovi najuspješniji prijevodi odvijali većinski za vrijeme uredničkog rada Grigora Viteza, koji je nastojao tijekom svog uredničkog rada objavljivati podjednako i domaća i strana književna djela.

7.2. Hrvatski prevoditelji s najviše objavljenih prijevoda unutar Vjeverice

Hrvatski prevoditelji koji su imali najviše objavljenih prijevoda unutar Biblioteke Vjeverica su Grigor Vitez, Josip Tabak, Anđelka Martić i Gustav Krklec. Svojim prevoditeljskim radom obogatili su domaću književnu scenu, omogućujući mlađim čitateljima pristup raznolikim temama, stilovima i žanrovima.

7.2.1. Josip Tabak

Josip Tabak bio je hrvatski književni pisac i prevoditelj rođen 1. ožujka 1912. godine u Zagrebu (Hrvatska enciklopedija, 2013-2024). Studirao je žurnalistiku, romanistiku i germanistiku na sveučilištima u Pragu, Parizu, Madridu i Zagrebu. Još kao student povremeno se bavio prijevodima, kritikama i člancima u periodici, no zbog raznovrsne agilnosti nije ni jednoj katedri došao do diplome, no za nadoknadu ovladava blagom brojnih jezika, tezaurira rječnike, gramatike i leksikone iz desetak-petnaestak sredina (Grgić Maroević i Maroević, 2014: 10-11). Prije Drugoga svjetskoga rata bio je novinar i prevoditelj u Sarajevu, Beogradu i Zagrebu, te je od 1942. do 1945. godine radio kao dnevničar u Novinskom odsjeku Ministarstva vanjskih poslova NDH (Bašić, 2008: 39). Njegovo djelovanje za NDH biva kažnjeno zatvorom i logorom Stara Gradiška (Grgić Maroević i Maroević, 2014: 11), u kojem je kratko zatvoren (Bašić, 2008: 39). Nakon oslobođenja, kratko radi kao transportni radnik u građevinskom poduzeću, te 1950. godine postaje urednikom izdavačke kuće Novo pokoljenje. Od te godine posvećuje se svom uredničkom i prevodilačkom radu, priređujući brojna izdanja, lektorirajući, popravljajući tuđe te spremajući vlastite prijevode, a učestalo također intervenirajući u kulturni život s problematikom prevoditeljstva i polemičkim reagiranjem na propuste, pogreške i zablude na tom području (Grgić Maroević i Maroević, 2014: 11). U Novom pokoljenju se uspijeva zadržati sve do bune u Mađarskoj 1956. godine. Potom počinje raditi kao slobodni lektor i prevoditelj sve do umirovljenja 1980. godine (Bašić, 2008: 39).

Tabak je prevodio sa španjolskog, portugalskog, švedskog, norveškog, danskog, flamanskog, engleskog, njemačkog i talijanskog jezika, te je dobro poznao i hebrejski jezik, neophodan za redakciju Biblije. Neka od njegovih ostvarenja su *Zov divljine* Jacka Londona, trilogija Trygvea Gulbrandsena, *Smijeh u tami* Vladimira Nabokova, *Nora* Henrika Ibsena, *Pisma iz mog mlina* Alphonsea Daudeta, *Srce* Edmonda de Amicisa. Najbliža mu je bila španjolska književnost, te u njoj Cervantes, čiji se Don Quijote smatra vrhuncem Tabakove prevoditeljske sabranosti i polustoljetnog rada (Grgić Maroević i Maroević, 2013: 12-13). Tabak po broju prevedenih knjiga (60), i svojoj preciznosti zauzima vrlo visoko mjesto u hrvatskom prevodilaštvu (Hrvatska enciklopedija, 2013-2024). U Biblioteci Vjeverica kao

prevoditelj djelovao je od 1961. do 1991. godine. Unutar Vjeverice preveo je djela sa švedskog, danskog, nizozemskog, norveškog i engleskog jezika. Također, pisao je prozu, kritike, eseje i članke o književnosti, jeziku i prevođenju.

Umro je 4. srpnja 2007. godine u Zagrebu (Hrvatska enciklopedija, 2013-2024).

7.2.2. Anđelka Martić

Anđelka Martić bila je hrvatska književnica rođena 1. svibnja 1924. godine u Zagrebu (Hrvatska enciklopedija, 2013-2024). Kao mlada partizanka počinje se baviti književnim radom. Tijekom Drugog svjetskog rata pjesme i crtice objavljivane su joj u brigadnim i divizijskim listovima. Također, bila je ratni dopisnik 28. slavonske divizije, a nakon rata je radila kao novinarka u Vjesniku i Omladinskom borcu te u dječjem časopisu Pionir (Težak, 2008: 47). Bila je urednica dječjih časopisa Pionir i Radost, te urednica nakladničke kuće Naša djeca (Hrvatska enciklopedija, 2013-2024).

Pojavljuje se pedesetih godina pripovijetkama i romanima s motivima iz rata (Idrizović, 1984: 211), ali njen književni opus možemo razlučiti na dvije faze. U prvoj se fazi javlja kao svjedok i reporter ratnih zbivanja s djelima *Mali konjovodac* (1951.), *Pirgo* (1953.), *Jezero u planini* (1956.), *Vuk na Voćinskoj cesti* (1956.), *Bjelko* (1956.), *U vihoru* (1958.), *Dječak i šuma* (1960.), *Neugasivi životi* (1961.), *Kurir Dragan* (1961.), *Mali borac* (1964.). Martić u ovim djelima dočarava sudbinu generacije djece čije ličnosti su oblikovali izmijenjeni uvjeti života u ratu. Iscrpivši ratne motive, u drugoj fazi okreće se uspomenama na vlastito djetinjstvo, s djelima *Proljeće, mama i ja* (1968.), *Baba Kata* (1971.), *Djedica pričalo i čarobni vrutak* (1977.), *Šašavi dan* (1978.), govoreći o djetinjstvu provedenom u materijalnom siromaštvu, ali i bogatstvu prijatelja, ljubavi i prirode (Težak, 2007: 11-12).

Neka djela prevedena su joj na slovenski, makedonski, poljski, češki, turski, mađarski, talijanski i albanski jezik. Sama je prevodila knjige sa slovenskoga jezika (Težak, 2008: 47), te je njeno prevoditeljsko djelovanje u Vjeverici trajalo od 1958. do 1963. godine.

Umrla je 11. studenoga 2020. godine u Zagrebu (Hrvatska enciklopedija, 2013-2024).

7.2.3. Gustav Krklec

Gustav Krklec bio je hrvatski književnik rođen 23. lipnja 1899. godine u Udbinju kraj Karlovca (Hrvatska enciklopedija, 2013-2024). Bio je poznati pjesnik i prevoditelj za odrasle i djecu (Jelkić i Grgurević, 2008: 131). On se javlja u književnosti zajedno s Miroslavom Krležom, Augustom Cesarcem, Milošem Crnjaskim, Antunom Brankom Šimićem i Rastkom Petrovićem, koji su oko 1918. godine poduzeli i izvršili „lirsku revoluciju“ hrvatskog jezika u

kojoj se moderni pjesnički senzibilitet oslobodio starih poetskih konvencija i našao za sebe nove izražajne forme (Lešić, 1986: 277).

Započinje svoj rad 1917. godine u časopisu Šišmiš, te nastavlja kao gimnazijalac u Književnom jugu i Savremeniku. Početkom ekspresionizma započeo je s Antunom Brankom Šimićem časopis Juriš 1919. godine (Šimundža, 1989: 253). Želio je studirati režiju, te odlazi u Prag 1921. asistirati kod Karela Čapeka, no ubrzo odlazi u Beograd gdje ostaje do kraja Prvog svjetskoga rata. Nakon rata Krklec se vraća u Zagreb, te započinje sa svojim radom urednika u nakladničkim kućama i časopisima, te djeluje kao profesionalni pisac (Hrvatska enciklopedija, 2013-2024). Prve pjesničke zbirke, *Lirika* (1919.) i *Srebrna cesta* (1921.), javljaju se u vrijeme kada započinje u povijesti naše poezije razdoblje moderne poezije u užem smislu riječi. U svojim zbirkama završio je prekid s pjesničkom tradicijom, te je odbacio njene motive i forme (Lešić, 1986: 277). Izvorište njegove poezije bilo je djetinjstvo i dječastvo doživljeno u zagorsko-zagrebačkoj sredini (Vučetić, 1988: 93). Nakon impresionističko-simbolističke faze, okreće se novosimbolizmu, posebno iz Wiesnerova kruga, da bi konačno stekao reputaciju tradicionalista i umjetnika koji je vješt u pisanju soneta. Česte teme njegovih pjesama bile su samoća, ljubav, žene, grad, smrt i duhovna pitanja. Nadalje, od zbirke *Izlet u nebo* (1928.) do *Darova za Bezimenu* (1942.), Krklec je obogaćivao svoju liriku s naglašenom socijalnom osjetljivošću i reflektivnošću, što je pokazatelj njegovog približavanja dominantnim trendovima socijalnog pjesništva, ali i njegove spoznaje o malenkosti i prolaznosti ljudskog života (Hrvatska enciklopedija, 2013-2024).

Krklec započinje s pisanjem književnih djela za djecu dok je bio poznati književnik za odrasle (Stanić, 2022: 6). U to vrijeme smatralo se pisati književna djela za djecu vrlo neozbiljnim, no Krklec posustaje pred tim (Jelkić, 2022: 133). Naime, Krklec ulazi u svijet dječje književnosti prevodeći dječje pisce (Stanić, 2022: 6). Krklecovi prvi prijevodi izlaze upravo unutar Biblioteke Vjeverice, prevodeći djela s njemačkog i slovenskog jezika. Prvo djelo koje je Krklec preveo bilo je *Emil i detektivi* (1928.) Ericha Kästnera 1958. godine, te potom prevodi *Cicibana i druge pjesme za djecu* (1962.) Otona Župančića, zajedno s Grigorom Vitezom. Inspiracija za pisanje dječje književnosti potekla je upravo od Župančića, koji je pisao *Cicibana* za svoje troje djece (Stanić, 2022: 6). U svojim djelima za djecu Krklec odstupa od tradicionalnih moralnih pouka i poduka, te umjesto toga naglašava vic, humor, dosjetke i veselost. Kroz animalistički smijeh i poštovanje dječje perspektive, otvorio je prostor za igru i maštu, postavljajući visoke estetske standarde za hrvatsku dječju poeziju. Zajedno s Vitezom, Krklec postavlja temelje ozbiljnosti i odgovornosti u dječjem pjesništvu, istovremeno slaveći kreativnost i radost. To ih čini pionirima hrvatskog dječjeg pjesništva (Jelkić, 2022: 140). Neka

od djela za djecu Gustava Krkleca su: *Pioniri grade* (1946.), *Telegrafske basne* (1952.), *Cvijeće* (1952.), *Zvonce o repu* (1954.), *Drveni bicikl* (1964.), *Lastavica nad gradom* (1966.), *Majmun i naočale* (1967.), *Drveni klinici* (1973.), *Kako nastaje kruh* (1974.), *Što se dobiva od mlijeka* (1974.), *Zašto pada kiša* (1974.), *Pod Gupčevom lipom* (1976.), *San ljetne noći* (1977.).

Krklec nije samo bio priznat kao književnik i pjesnik, nego je pokazao izvrsnost i kao prevoditelj. Osim svojih djela, značajno je doprinio i prevođenjem s njemačkog, ruskog, mađarskog, engleskog, slovenskog i slovačkog jezika (Stanić, 2022: 3).

Umro je 30. listopada 1977. godine u Zagrebu (Hrvatska enciklopedija, 2013-2024).

8. ZAKLJUČAK

Od samog početka, davne 1957. godine, Biblioteka Vjeverica imala je ključnu ulogu u promicanju čitanja među mladima, bilo da je riječ o djeci ili mladeži. Kroz pažljivo odabrana izdanja dječje književnosti, ova Biblioteka, uz urednike Grigora Viteza, Anu Kulušić i Veru Barić, osiguravala je da djeca i mladi imaju pristup izuzetno kvalitetnim knjigama koje će poticati njihovu ljubav prema čitanju. Biblioteka Vjeverica ne samo da je promovirala čitanje među djecom i mladima, već je i doprinijela razvoju prevoditeljske struke, jačanju kulturnih veza i obogaćivanju hrvatske književne scene. Prevodeći popularna djela s različitih jezika, Biblioteka Vjeverica omogućila je mlađoj publici da se susretne s bogatstvom svjetske dječje književnosti, čime se dodatno poticala njihova znatiželja i interes za čitanje. Knjige iz Biblioteke Vjeverica često su nosile značajnu edukativnu vrijednost. Bilo da se radilo o direktno obrazovnom sadržaju ili o pričama koje prikazuju moralne i etičke dileme, ova izdanja imala su važnu ulogu u obrazovanju i razvoju mladih čitatelja. Upravo su prevoditelji bili ti koji su bili ključni u očuvanju i prenošenju ovih edukativnih aspekata prilikom prevođenja djela s jednog jezika na drugi, osiguravajući da poruke i lekcije ostanu jasne i relevantne.

Cilj ovog istraživanja bio je po prvi put utvrditi važnu ulogu koju strani jezici i hrvatski prevoditelji imaju u kontekstu Biblioteke Vjeverica. Analizom hrvatskih prijevoda prije osnivanja Biblioteke Vjeverica, utvrđeno je kako se odabir stranih jezika mijenjao od početka 20. stoljeća, preko Prvog i Drugog svjetskog rata, do početka rada Biblioteke Vjeverica. U svim tim razdobljima, njemački jezik je dominirao, odražavajući političke okolnosti u tadašnjoj nesamostalnoj Hrvatskoj. Američki i engleski dječji klasici su se najprije prevodili na njemački jezik, a zatim na hrvatski. S vremenom su se otvarala vrata zapadnoeuropskim i svjetskim dječjim književnostima, kao i sovjetskim, odnosno ruskim dječjim knjigama.

Biblioteka Vjeverica, tijekom svog rada, izdala je 110 prevedenih izdanja od ukupno 318 izdanja, što pokazuje da u sklopu Vjeverice dominiraju domaći naslovi nad stranim naslovima. Prevođeni su dječji klasici s 18 različitih jezika, pri čemu su najzastupljeniji bili njemački, slovenski, engleski, ruski i talijanski jezik. Ova činjenica ukazuje na to da je dominacija njemačkog jezika nastavljena i godinama kasnije. Nadalje, uredništvo Grigora Viteza bilo je najplodnije u objavljivanju prijevoda stranih autora, dok je tijekom uredništva Ane Kulušić i Vere Barić objavljeno nešto manji broj prijevoda. Tijekom uredništva Grigora Viteza najviše je objavljeno prijevoda sa slovenskog, njemačkog i ruskog jezika. Tijekom uredništva Ane Kulušić najviše je objavljeno prijevoda s njemačkog, slovenskog i talijanskog jezika, dok je u razdoblju uredništva Vere Barić najviše objavljeno prijevoda s engleskog,

njemačkog i talijanskog jezika. Dominacija njemačkog jezika kroz različite faze uredništva ukazuje na kontinuitet i trajni utjecaj ovog jezika na hrvatsku dječju književnost. Nadalje, u prijevodima sa slovenskog jezika najveću ulogu igrala je kulturna bliskost unutar zajedničke države Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije. Slovenski jezik bio je, uz hrvatski, tretiran kao službeni jezik SFRJ. Iako su jezici bili srodni, postojale su jezične i kulturne razlike koje su zahtijevale prevođenje kako bi se djela učinila pristupačnima široj publici. Također, tijekom razdoblja djelovanja Biblioteke Vjeverica, primjećuje se trend sve većeg otvaranja prema prijevodima s engleskog i talijanskog jezika. Nadalje, autori koji su se najviše prevodili unutar Biblioteke Vjeverice bili su Erich Kästner s najvećim brojem ostvarenih prijevoda, te ga je slijedio Gianni Rodari s nešto manjim brojem ostvarenih prijevoda. Oba autora uživala su veliku popularnost i priznanje u svijetu dječje književnosti. Njihova djela bila su široko čitana i voljena diljem svijeta, što je potaknulo izdavače da ih prevedu i uključe u ponudu Biblioteke Vjeverica. Iz ovog podatka ponovno je vidljivo da je unutar Vjeverice najviše dominirao upravo njemački autor.

Ukupno gledajući, unutar Biblioteke Vjeverica djelovao je 81 prevoditelj. Grigor Vitez, koji je bio utemeljitelj Biblioteke Vjeverica, istaknuo se kao hrvatski prevoditelj s najvećim brojem prevedenih stranih djela. Vitez je svojim radom omogućio prvo pojavljivanje brojnih autora na hrvatskom tržištu knjiga. Nakon Viteza, istaknuti hrvatski prevoditelji koji su također ostvarili značajan broj prevedenih djela bili su Josip Tabak, Anđelka Martić i Gustav Krklec. Vitez je prevodio djela sa slovenskog i ruskog jezika, Tabak sa švedskog, danskog, nizozemskog, norveškog i engleskog jezika, Martić sa slovenskog jezika, dok je Krklec prevodio djela s njemačkog i slovenskog jezika. Ovi prevoditelji su kroz svoj rad doprinijeli širenju književnih horizonta hrvatske publike i omogućili pristup djelima različitih autora i kultura, čime su obogatili književnu scenu Hrvatske.

U konačnici, ova istraživanja pružila su dublji uvid u kompleksne dinamike i utjecaje koji su oblikovali Biblioteku Vjevericu kao važan kulturni institut u Hrvatskoj. Ona se uistinu ističe kao bogata nakladnička kuća koja je obogatila hrvatsku književnu scenu. Kroz svoje brojne prijevode stranih autora, u suradnji s talentiranim hrvatskim prevoditeljima poput Grigora Viteza, Josipa Tabaka, Anđelke Martić i Gustava Krkleca, Vjeverica je uspjela donijeti djeci ne samo knjige, već i prozor u svijet mašte i fantazije. Ova Biblioteka nije samo mjesto gdje se knjige čuvaju i posuđuju, već je postala nezaobilazna institucija koja je oblikovala mnoge dječje književne ukuse i potaknula ljubav prema čitanju. Kroz raznolike jezične i kulturne perspektive, Vjeverica je pružila čitateljima mogućnost da istraže svjetove i avanture izvan njihovih uobičajenih okvira, otvarajući im oči na različitosti i bogatstvo svjetske

književnosti. Svojim radom i doprinosom, Biblioteka Vjeverica nastavlja biti neizostavan dio dječjeg odrastanja u Hrvatskoj, ostavljajući dubok i trajan utjecaj na generacije koje su imale sreću upoznati se s njezinim izdanjima. Zahvaljujući Grigoru Vitezu, velikom hrvatskom pjesniku i prevoditelju, i začetniku Vjeverice, djetinjstva brojne djece su ostala neizmjereno bogata. Njegova strast prema književnosti i predanost promicanju čitanja među mladima rezultirale su stvaranjem institucije koja je postala simbol dječje književnosti u Hrvatskoj. Njegova uloga kao hrvatskog prevoditelja s najvećim brojem prevedenih stranih djela, kao i kao utemeljitelja Vjeverice, neizmjereno je obogatila kulturnu baštinu zemlje.

9. LITERATURA

- Andraka, Marija. (2019). Dinamika prevođenja talijanske dječje književnosti na hrvatski u 20. stoljeću. U: Narančić Kovač, Smiljana; Milković, Ivana (ur.) *Prijevodi dječje književnosti: Pogled iz Hrvatske*, 225-251. Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Andraka, Marija. (2019). *Pinokio* u hrvatskim prijevodima: strategije prenošenje kulturnog konteksta. *Libri et liberi* 8 (1): 55-75. Zagreb: Knjižnice Grada Zagreba.
<https://hrcak.srce.hr/file/331138> (pristupljeno 1. svibnja 2024. godine)
- Aščić, Ivana. (2017). *Biblioteka Vjeverica*. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Hrvatski studiji.
<https://zir.nsk.hr/islandora/object/hrstud%3A1109/datastream/PDF/view> (pristupljeno 3. travnja 2024. godine)
- Bagdasarov, Artur. (2018). O etnojezičnoj politici u socijalističkoj Jugoslaviji. *Filologija* 71: 25-60. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti.
<https://hrcak.srce.hr/en/file/319259> (pristupljeno 8. travnja 2024. godine)
- Balenović, Katica; Grahovac-Pražić, Vesna. (2011). Potrebe za učenjem engleskog jezika u kontekstu globalizacije. *Školski vjesnik: časopis za pedagošku teoriju i praksu* 60 (1): 105-119. Split: Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu. <https://hrcak.srce.hr/en/file/121581> (pristupljeno 8. travnja 2024. godine)
- Bašić, Nataša. (2008). Josip Tabak. *Jezik* 55 (1): 39-40. Zagreb: Hrvatsko filološko društvo.
<https://hrcak.srce.hr/en/file/94569> (pristupljeno 11. travnja 2024. godine)
- Batinić, Štefka. (2016). Izložba Vjeverica – biblioteka uz koju smo odrastali. *Libri et liberi* 5 (1): 297-298. Zagreb: Knjižnice Grada Zagreba. <https://hrcak.srce.hr/en/file/257384> (pristupljeno 3. travnja 2024. godine)
- Božović, Ivana. (2021). *Biblioteka Vjeverica i urednički rad Grigora Viteza u dječjem nakladništvu*. Zagreb: Ljevak.
- Crnković, Milan; Težak, Dubravka. (2002). *Povijest dječje književnosti od početaka do 1955. godine*. Zagreb: Znanje.
- Čale, Frano. (1962). Talijanska književnost i jezik u Jugoslaviji od 1946. do 1955. *Filologija* 3: 247-258. <https://hrcak.srce.hr/file/231877> (pristupljeno 15. svibnja 2024. godine)
- dječja književnost. (2013-2024). *Hrvatska enciklopedija mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/djecja-knjizevnost> (pristupljeno 17. svibnja 2024. godine)
- Dvorščak, Tea. (2019). *Prijevodi hrvatske dječje književnosti na slovenski jezik u 20. stoljeću*. Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

- <https://zir.nsk.hr/islandora/object/ufzg%3A1814/datastream/PDF/view> (pristupljeno 8. travnja 2024. godine)
- Engler, Tihomir. (2019). Prijevodi Kästnerovih dječjih romana. U: Narančić Kovač, Smiljana; Milković, Ivana (ur.) *Prijevodi dječje književnosti: Pogled iz Hrvatske*, 309-330. Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Frimmelová, Kateřina. (2010). *Translating Children's Literature*. Brno: Masaryk University, Faculty of Education.
file:///C:/Users/natal/Downloads/Translating_Children_s_Literature_Archive.pdf (pristupljeno 5. svibnja 2024. godine)
- Germani. (2013-2024). *Hrvatska enciklopedija mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/germani> (pristupljeno 8. travnja 2024. godine)
- Grčević, Mario; Baković, Matijas. (2017). Komunistička ideologija u hrvatskim školskim priručnicima nakon Drugoga svjetskog rata. *Croatology* 8 (1-2): 153-169. Zagreb: Fakultet hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu. <https://hrcak.srce.hr/en/file/300805> (pristupljeno 11. travnja 2024. godine)
- Grgić Maroević, Iva; Maroević, Tonko. (2014). Polemično, predmetu dolično. U: Tabak, Josip (ur.) *O prijevodima i prevođenju*, 9-17. Zagreb: Društvo hrvatskih književnih prevodilaca.
- Hameršak, Marijana; Zima, Dubravka. (2015). *Uvod u dječju književnost*. Zagreb: Leykam international.
- Heka, Ladislav. (2008). Hrvatsko-ugarski odnosi od srednjeg vijeka do Nagodbe iz 1868. s posebnim osvrtom na pitanje Slavonije. *Scrinia Slavonica* 8 (1): 152-173. Slavonski Brod: Croatian Historical Institute. <https://hrcak.srce.hr/en/file/68143> (pristupljeno 17. svibnja 2024. godine)
- Hlavač, Jim. (2013). Uzus i stavovi tumača i prevoditelja za hrvatski jezik i njihov odnos prema drugim, srodnim jezicima. *Strani jezici* 42 (1-2): 31-64. Zagreb: Hrvatsko filološko društvo. <https://hrcak.srce.hr/en/file/420335> (pristupljeno 11. travnja 2024. godine)
- Hranjec, Stjepan. (2004). *Dječji hrvatski klasici*. Zagreb: Školska knjiga.
- Hranjec, Stjepan. (2006). *Pregled hrvatske dječje književnosti*. Zagreb: Školska knjiga.
- Idrizović, Muris. (1984). *Hrvatska književnost za djecu. Sto godina hrvatske dječje knjige*. Zagreb: Nakladni zavod Matice Hrvatske.

- Ivanković, Marta. (2016). *Translating Children's Literature: The Gruffalo, The Gruffalo's Child, Room on the Broom, and The Smartest Giant in Town*. Zadar: Sveučilište u Zadru. Odjel za anglistiku.
- Jareb, Jere. (1995). Hrvatski narod u Drugom svjetskom ratu 1941.-1945. *Časopis za suvremenu povijest* 27 (3): 403-423. Zagreb: Hrvatski institut za povijest. <https://hrcak.srce.hr/file/312015> (pristupljeno 1. svibnja 2024. godine)
- Jelaska, Zrinka i sur. (2005). *Hrvatski kao drugi i strani jezik*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.
- Jelkić, Jelena; Grgurević, Ivan. (2008). *Od Gustava Krkleca djeci*. Metodički obzori: časopis za odgojno-obrazovnu teoriju i praksu 3 (1): 131-142. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Odjel za obrazovanje učitelja i odgojitelja. <https://hrcak.srce.hr/file/40740> (pristupljeno 2. svibnja 2024. godine)
- Joosen, Vanessa. (2019). Children's Literature in Translation: Towards a Participatory Approach. *Humanities* 8 (1), 1-13. Antwerp: University of Antwerp, Department of Literature. <file:///C:/Users/natal/Downloads/humanities-08-00048.pdf> (pristupljeno 12. svibnja 2024. godine)
- Jurlina, Marija. (2016). *Problems and Difficulties in Translating Children's Literature: Winnie the Pooh*. Zadar: Sveučilište u Zadru, Odjel za anglistiku.
- Krklec, Gustav. (2013-2024). *Hrvatska enciklopedija mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/krklec-gustav> (pristupljeno 2. svibnja 2024. godine)
- Kukić Rukavina, Ivana. (2015). *Nakladnički nizovi Grigora Viteza za djecu i Mladež*. Zagreb: Filozofski fakultet u Zagrebu. [Kukić Rukavina, Ivana.pdf](#) (pristupljeno 3. travnja 2024. godine)
- Kulušić, Anka. (1978). Grigor Vitez – urednik i prevodilac. *Umjetnost i dijete* 1-2: 191-193. Zagreb.
- Kuzmanović, Tomislav. (2011). Prijevod kao interkulturalna činjenica. *Filološke studije* 9 (1): 187-200. Zadar: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zadru. <https://hrcak.srce.hr/en/file/151014> (pristupljeno 11. travnja 2024. godine)
- Lešić, Zdenko. (1986). *Klasici avangarde*. Sarajevo: Svjetlost.
- Lovrić Kralj, Sanja; Majhut, Berislav. (2019). Prijevodi i inozemni trendovi kao nositelji promjene u poetici hrvatske dječje književnosti: izdvojeni primjeri. U: Narančić Kovač, Smiljana; Milković, Ivana (ur.) *Prijevodi dječje književnosti: Pogled iz Hrvatske*, 81-94. Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

- Majhut, Berislav. (2008). Periodizacija hrvatske dječje književnosti i književnosti za mladež od 1919. *Kolo: časopis Matice hrvatske* 18 (3–4): 180–212. Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Majhut, Berislav; Lovrić Kralj, Sanja. (2022). *Naša dječja književnost. Hrvatska dječja književnost u Jugoslaviji 1945.-1955.* Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.
- Majhut, Berislav; Lovrić Kralj, Sanja. (2020). *Oko hrvatske dječje književnosti.* Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.
- Majhut, Berislav; Lovrić Kralj, Sanja. (2019). Prijevodi u hrvatskoj dječjoj književnosti od početka do šezdesetih godina 20. stoljeća: glavni pravci. U: Narančić Kovač, Smiljana; Milković, Ivana (ur.) *Prijevodi dječje književnosti: Pogled iz Hrvatske*, 81-94. Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Malczak, Leszek. (2020). Što je prijevodna književnost danas? *Republika* (3/4), 176-180. Katowice: University of Silesia.
https://rebus.us.edu.pl/bitstream/20.500.12128/14485/4/Malczak_Sto_je_prijevodna_knjizevnost_danas.pdf (pristupljeno 17. svibnja 2024. godine)
- Martić, Anđelka. (2013-2024). *Hrvatska enciklopedija mrežno izdanje.* Leksikografski zavod Miroslav Krleža. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/martic-andjelka> (pristupljeno 1. svibnja 2024. godine)
- Mihaljević-Djigunović, Jelena. (1998). *Uloga afektivnih faktora u učenju stranoga jezika.* Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Milković, Ivana. (2019). Prijevodna dječja književnost u hrvatskom odgojno-obrazovnom kontekstu tijekom 20. stoljeća. U: Narančić Kovač, Smiljana; Milković, Ivana (ur.) *Prijevodi dječje književnosti: Pogled iz Hrvatske*, 95-130. Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Mikšić, Vanda. (2011). *Interpretacija i prijevod.* Zagreb: Meandarmedia.
- Mikšić, Vanda; Sindičić Sabljo, Mirna; Tonković, Željka. (2023). Francuska i frankofonske književnosti u prijevodima na hrvatski jezik od 1991. do 2020. godine. *Književna smotra* 55 (209-3): 31-52. <https://hrcak.srce.hr/file/450300> (pristupljeno 15. svibnja 2024. godine)
- Moeller, Aleidine Kramer; Catalano, Theresa. (2015). Foreign Language Teaching and Learning. *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences, Second Edition:* 327-333. <https://core.ac.uk/download/33144931.pdf> (pristupljeno 2. lipnja 2024. godine)
- nakladništvo. (2013-2024). *Hrvatska enciklopedija mrežno izdanje.* Leksikografski zavod Miroslav Krleža. <https://enciklopedija.hr/clanak/nakladnistvo> (pristupljeno 3. travnja 2024. godine)

- Narančić Kovač, Smiljana. (2019). Prijevodi dječje književnosti: tekst, kontekst, strategije. U: Narančić Kovač, Smiljana; Milković, Ivana (ur.) *Prijevodi dječje književnosti: Pogled iz Hrvatske*, 11-33. Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Narančić Kovač, Smiljana. (2019). Prijevodi kao susretišta hrvatske i anglofone dječje književnosti. U: Narančić Kovač, Smiljana; Milković, Ivana (ur.) *Prijevodi dječje književnosti: Pogled iz Hrvatske*, 167-224. Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- O'Sullivan, Emer. (2019). Translating children's literature: What, for whom, how and why. A basic map of actors, factors and contexts. *Belas Infiréis* 8 (3), 13-35. Brazil: Universidade de Brasília.
- Pavlović, Nataša. (2023). Prijevodi dječje književnosti između teksta i konteksta. *Libri et liberi* 12 (2): 410-417. Zagreb: Knjižnice Grada Zagreba.
<https://hrcak.srce.hr/en/file/454142> (pristupljeno 11. travnja 2024. godine)
- prevođenje. (2013-2024). *Hrvatska enciklopedija mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/prevodjenje> (pristupljeno 28. travnja 2024. godine)
- Prohaska, Dragutin. (1921). *Pregled savremene hrvatsko-srpske književnosti*. Zagreb: Matica hrvatska.
- Radošević, Vesna. (2016). Povijest Vjeverice. *Libri et liberi* 5 (1): 95-116. Zagreb: Knjižnice Grada Zagreba. <https://hrcak.srce.hr/en/file/257252> (pristupljeno 3. travnja 2024. godine)
- Radošević, Vesna. (2016). Vera Barić – tisuće stranica za djecu. *Libri et liberi* 5 (1): 137-150. Zagreb: Knjižnice Grada Zagreba. <https://hrcak.srce.hr/en/file/257258> (pristupljeno 4. travnja 2024. godine)
- Romani. (2013-2024). *Hrvatska enciklopedija mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/romani> (pristupljeno 8. travnja 2024. godine)
- Schneider, Jenifer Jasinski. (2016). What is Children's Literature? *The Inside, Outside, and Upside Downs of Children's Literature: From Poets and Pop-ups to Princesses and Porridge*, 9-27. Florida: The University of South Florida Library.
https://digitalcommons.usf.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1002&context=childrens_lit_textbook (pristupljeno 17. svibnja 2024. godine)
- Sun, Yifeng. (2022). Literary translation and communication. *Frontiers in Communication*.
https://www.researchgate.net/publication/365947203_Literary_translation_and_communication (pristupljeno 11. travnja 2024. godine)

- Stanić, Mirna. (2022). *Književno stvaralaštvo za djecu Gustava Krkleca*. Split: Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet.
- Šimundža, Drago. (1989). Gustav Krklec – pjesnik životne radosti i tihih rezignacija. *Crkva u svijetu* 3, 252-264. Split: Sveučilište u Splitu, Katolički blagoslovni fakultet.
<https://hrcak.srce.hr/file/127402> (pristupljeno 2. svibnja 2024. godine)
- Tabak, Josip. (2013-2024). *Hrvatska enciklopedija mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/tabak-josip> (pristupljeno 1. svibnja 2024. godine)
- Tabak, Josip. (2014). *O prijevodima i prevodenju*. Zagreb: Društvo hrvatskih književnih prevodilaca.
- Težak, Dubravka. (2007). *Kratki prikazi*. Zagreb: Hrvatsko društvo književnika za djecu i mlade.
- Težak, Dubravka. (2008). *Portreti i eseji o dječjim piscima*. Zagreb: Tipex.
- Van Coillie, Jan. (2020). Diversity can change the world: Children's literature, translation and images of childhood. U: Van Coillie, Jan; McMartin, Jack (ur.) *Children's Literature in Translation: Texts and Contexts*, 141-158. Leuven: Leuven University Press.
- Vitez, Grigor. (2013-2024). *Hrvatska enciklopedija mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža. <https://www.enciklopedija.hr/clanak/vitez-grigor> (pristupljeno 7. travnja 2024. godine)
- Vitez, Grigor. (1952). *Neki problemi naše savremene književnosti za djecu*. Pedagoški rad 7 (7): 257-267. Zagreb.
- Vučetić, Šime. (1960). *Hrvatska književnost 1914.-1941*. Zagreb: Lykos.
- Vučetić, Šime. (1988). *Ogledi o suvremenicima*. Zagreb: Naprijed.
- Zanettin, Camilla. (2021). *The role of the translator in children's literature: translation and analysis of Sara Zarr's „A Song Called Home“*. Padova: Università degli Studi di Padova.
https://thesis.unipd.it/retrieve/0e4e7372-4430-4d68-89a2aee5f597d216/Zanettin_Camilla.pdf (pristupljeno 5. svibnja 2024. godine)

10. POPIS TABLICA

Tablica 1. Zastupljenost stranih jezika s brojem objavljenih izdanja	19
Tablica 2. Zastupljenost stranih jezika prema urednicima Biblioteke Vjeverica: Grigoru Vitezu, Ani Kulušić i Veri Barić.....	20
Tablica 3. Najprevođeniji i najčešće objavljeni autori unutar Biblioteke Vjeverica	27
Tablica 4. Zastupljenost hrvatskih prevoditelja s brojem prevedenih književnih djela u Biblioteci Vjeverica.....	32

Dodatak 1. POPIS PREVEDENIH IZDANJA BIBLIOTEKE VJEVERICA

GODINA	NASLOV	AUTOR	NASLOV U IZVORNIKU	IZVORNI JEZIK	PREVODITELJ	UREDNIK
1957.	Dječak s dva imena: Omladinska pripovijest	Anton Ingolič	Deček z dvema imenoma: Mladinska povest	slovenski jezik	Tone Potokar	Grigor Vitez
1957.	Šta pričaju Petrovi prijatelji	Hermynia zur Mühlen	Was Peterchens Freunde erzählen	njemački jezik	D(anko) i E(va) G(rlić)	Grigor Vitez
1957.	Najdihojca	Fran Levstik	Najdihojca	slovenski jezik	Grigor Vitez	Grigor Vitez
1957.	Volođa Uljanov	Nikolay Veretennikov	Володя Ульянов	ruski jezik	Grigor Vitez	Grigor Vitez
1957.	Heidi	Johanna Spyri	Heidi	njemački jezik	Živojin Vukadinović	Grigor Vitez
1957.	U svijetu priča: Izabrane priče	Angel Karalijčev	<i>Приказен свят</i>	bugarski jezik	Leo Držić (izabrao i s bugarskog preveo)	Grigor Vitez
1958.	Život i djela oštroomnog viteza Don Quichotte	Erich Kästner (prepričao)	Leben und Taten des scharfsinnigen Ritters Don Quichotte	njemački jezik	E(va) G(rlić)	Grigor Vitez

1958.	Čudesna knjiga	Nathaniel Hawthorne	A Wonder Book	engleski jezik	Branko Busar	Grigor Vitez
1958.	Doktor Jojboli	Kornej Čukovski	<i>Доктор Айболит</i>	ruski jezik	Grigor Vitez	Grigor Vitez
1958.	Bajke	Vladimir Colin	Basme	rumunjski jezik	M. N.	Grigor Vitez
1958.	Bajke	Kornej Čukovski	Сказки	ruski jezik	Grigor Vitez	Grigor Vitez
1958.	Robinsonka	Marija Majerova	Robinsonka	češki jezik	Zora Simić	Grigor Vitez
1958.	Kekec nad samotnim ponorom	Josip Vandot	Kekec nad samotnim brezdom	slovenski jezik	Andelka Martić	Grigor Vitez
1958.	Bajke	Charles Perrault	Fables	francuski jezik	Dunja Robić	Grigor Vitez
1958.	Preokrenuto drvo	Krišan Čandar	Перевернутое дерево	ruski jezik	Maja Mulić	Grigor Vitez
1958.	Priče za djecu	Mihail Zoščenko	Рассказы для детей	ruski jezik	Grigor Vitez	Grigor Vitez
1958.	Tata, ti si lud	William Saroyan	Papa You're Crazy	engleski jezik	Ljerka Radović	Grigor Vitez
1958.	Mama, volim te	William Saroyan	Mama I Love You	engleski jezik	Ljerka Radović	Grigor Vitez

1958.	Perzijske bajke	/	Персидские сказки	ruski jezik	Jakša Kušan	Grigor Vitez
1958.	Bajke	braća Grimm	Deutsche Kinder und Hausmärchen	njemački jezik	Viktor Kralj	Grigor Vitez
1958.	Čarobni ključić	Milan Šega	Zgode in nezgode kraljevskega dvora	slovenski jezik	Anđelka Martić	Grigor Vitez
1959.	Kekec na vučjem tragu	Josip Vandot	Kekec na volčji sledi	slovenski jezik	Anđelka Martić	Grigor Vitez
1959.	Emil i detektivi	Erich Kästner	Emil und die Detektive	njemački jezik	Gustav Krklec	Grigor Vitez
1959.	Alisa u zemlji čudesna	Lewis Carroll	Alice's Adventures in Wonderland	engleski jezik	Mira Jurkić-Šunjić, Mirko Jurkić (stihovi)	Grigor Vitez
1959.	Tonček i Tončica: Omladinski roman	Erich Kästner	Pünktchen und Anton	njemački jezik	Tomislav Prpić	Grigor Vitez
1960.	Čipolino	Gianni Rodari	Cipolino	talijanski jezik	Ratko Zvrko	Grigor Vitez
1961.	Razmo u skitnji	Astrid Lindgren	Rasmus på luffen	švedski jezik	Josip Tabak	Grigor Vitez
1961.	Putovanje plave strijele	Gianni Rodari	Il viaggio della freccia azzura	talijanski jezik	Slobodan Lazić; Mirjana Vaniček (redakcija prijevoda)	Grigor Vitez

1962.	Mali buntovnik	France Bevk	Mali upornik	slovenski jezik	Andelka Martić	Grigor Vitez
1962.	Priče	braća Grimm	Deutsche Kinder und Hausmärchen	njemački jezik	Viktor Kralj / Stanislav Šimić (redakcija prijevoda)	Grigor Vitez
1962.	Bambi: Jedan život u šumi	Felix Salten	Bambi Eine Lebensgeschichte aus dem Walde	njemački jezik	Dragutin Perković	Grigor Vitez
1962.	Priče	Hans Christian Andersen	Eventyr og historier	danski jezik	Josip Tabak	Grigor Vitez
1962.	Bajke	Hans Christian Andersen	Eventyr og historier	danski jezik	Josip Tabak	Grigor Vitez
1962.	Alica s onu stranu ogledala	Lewis Carroll	Through The Looking – Glass And What Alice Found There	engleski jezik	Mira Buljan; Ivan V. Lalić (stihovi)	Grigor Vitez
1962.	Robin Hud	Jens Sigsgaard	Robin Hood og de Fredløse	njemački jezik	Ljerka Linić (Ljerka Šeferov-Linić)	Grigor Vitez
1962.	Junaci Pavlove ulice: Roman za djecu	<i>Ferenc Molnár</i>	<i>A Pál utcai fiúk</i>	mađarski jezik	L. Matijević	Grigor Vitez
1962.	Ciciban i druge pjesme za djecu	Oton Župančič	Ciciban	slovenski jezik	Gustav Krklec i Grigor Vitez	Grigor Vitez

1963.	Basne: Izbor	Ezop	Aisopejon mython sinagote	grčki jezik	Milivoj Sironić	Grigor Vitez
1963.	Bajke	Karel Čapek	Pohádky; Devatero Pohádek	češki jezik	Mirko Jirsak	Grigor Vitez
1963.	Kućica kraj mora	Branka Jurca	Hišica ob morju	slovenski jezik	Anđelka Martić	Grigor Vitez
1963.	Priče mačke na grani	Marcel Aymé	Les contes du chat perché	francuski jezik	Vladan Desnica	Grigor Vitez
1963.	Kameni cvijet i druge priče	<i>Pavel Bažov</i>	<i>Малахитовая шкатулка</i>	ruski jezik	Ljubomir Jesih	Grigor Vitez
1963.	Timur i njegova četa / Komandant snježne tvrđave	Arkadij Gajdar	Тимур и его команда; Командант снежной крепости	ruski jezik	Drago Stanković	Grigor Vitez
1963.	Pinokio: Čudnovati doživljaji jednoga lutka	Carlo Collodi	Le avventure di Pinocchio	talijanski jezik	Vjekoslav Kaleb	Grigor Vitez
1963.	Đelsomino u zemlji lažljivaca	Gianni Rodari	Gelsomino nel paese di bugiardi	talijanski jezik	Nikola Babić	Grigor Vitez
1963.	Čarobnjak iz Oza ili Čarobnjak Smaragdnog grada	Aleksandr Volkov (obradio)	/	ruski jezik	Slobodan Glumac	Grigor Vitez

1963.	Ruža i prsten: Pripovijest o kraljeviću Ljilju i kraljeviću Bubrini: Igra za veliku i malu djecu	W. M. Thackeray	The Rose And The Ring or the history of Prince Giglio and Prince Bulbo: A fire- side pantomime for great and small children	engleski jezik	Mira Šunjić	Grigor Vitez
1963.	Crna braća / Učiteljica Breda	France Bevk	Črni bratje; Učiteljica Breda	slovenski jezik	Anđelka Martić	Grigor Vitez
1964.	Velika, veća i najveća	Jerzy Broszkiewicz	Wielka większa i największa	poljski jezik	Zdravko Malić	Grigor Vitez
1964.	Lavine bjesne	An Rutgers van der Loeff- Basenau	Lawines razem	nizozemski jezik	Josip Tabak	Grigor Vitez
1964.	Zlatni ključić	Aleksej Tolstoj	Золотой ключик или приключения буратино	ruski jezik	Nikola Nikolić	Grigor Vitez
1964.	35. maj / Dva su učenika nestala	Erich Kästner	Der 35. Mai / Zwei Schüler sind verschwunden	njemački jezik	M. N. (35. maj); Mirko Cerovac (Dva su učenika nestala)	Grigor Vitez
1964.	Družina Sinjeg galeba	Tone Seliškar	Bratovščina Sinjega galeba	slovenski jezik	Tone Peruško	Grigor Vitez
1964.	Pjesme za djecu / Martin Krpan	Fran Levstik	/	slovenski jezik	Grigor Vitez	Grigor Vitez

1964.	Vinipeški vuk i druge pripovijetke	Ernest Thompson Seton	Wild Animals At Home	engleski jezik	Vlatko Šarić	Grigor Vitez
1965.	Moj život	Ivan Cankar	Moje življenje	slovenski jezik	Tone Potokar	Grigor Vitez
1965.	Druge priče mačke na grani	Marcel Aymé	Autres contes du chat perché	francuski jezik	Vladan Desnica	Grigor Vitez
1967.	Djeco, laku noć	Ela Peroci	Za lahko noć	slovenski jezik	Josip Bratulić	Ana Kulušić
1967.	Telefonske priče	Gianni Rodari	Favole al telefono	talijanski jezik	Dušanka Orlandi	Ana Kulušić
1967.	Čovječuljak	Erich Kästner	Der kleine Mann	njemački jezik	Gustav Krklec	Ana Kulušić
1968.	Čavlićevi doživljaji	Gabriella Parca / Marcello Argilli	Le avventure di Chiodino	talijanski jezik	Dušanka Orlandi	Ana Kulušić
1968.	Bambijeva djeca	Felix Salten	Bambis Kinder	njemački jezik	Dragutin Perković	Ana Kulušić
1968.	Vjetropirka Eva	Eva Maria Aab	Evi unser Schusselchen	njemački jezik	Oto Šolc	Ana Kulušić
1968.	Pjesme četiri vjetra	različiti autori	/	svjetski jezici	priredio i preveo Grigor Vitez	Ana Kulušić

1969.	Matija i vjeverica	Hans Peterson	Magnus och ekorrungen	švedski jezik	Mirko Rumac	Ana Kulušić
1969.	Djevojčica iz svemira	Henry Winterfeld	Kommt ein Mächen geflogen	njemački jezik	Hilda Hećej	Ana Kulušić
1969.	Emil i tri blizanca	Erich Kästner	Emil und die drei Zwillinge	njemački jezik	Dragutin Perković i Nikola Pavić	Ana Kulušić
1969.	Čovječuljak i Malena	Erich Kästner	Der kleine Mann und die kleine Miss	njemački jezik	Gustav Krklec	Ana Kulušić
1969.	Blizanke	Erich Kästner	Das doppelte Lottchen	njemački jezik	Gustav Krklec	Ana Kulušić
1970.	Planeta ispunjenih želja	Gianni Rodari	Il pianeta degli alberi di natale	talijanski jezik	Pavao Pavličić	Ana Kulušić
1970.	Aslak dječak sa sjevera	Viola Wahlstedt	Ingen tror pa Aslak	švedski jezik	Mirko Rumac	Ana Kulušić
1971.	Bajke i priče	Hans Christian Andersen	Eventyr og historier	danski jezik	Josip Tabak	Ana Kulušić
1973.	Mali princ	Antoine de Saint-Exupéry	Le petit prince	francuski jezik	Mia Pervan Plavec	Ana Kulušić
1973.	Pipi Duga Čarapa	Astrid Lindgren	Pippi Lagnstrump	švedski jezik	Mirko Rumac	Ana Kulušić

1973.	Katja i krokodil	Nina Gernet i Grigorij Jagdfeljd	Катя и крокодил	ruski jezik	Mirjana Roca	Ana Kulušić
1975.	Torta na nebu	Gianni Rodari	La torta di cielo	talijanski jezik	Dušanka Vuletić	Ana Kulušić
1976.	Srce	Edmondo de Amicis	Il cuore	talijanski jezik	Marjana Drganc	Ana Kulušić
1977.	Čarobnjak iz Oza	Frank Lyman Baum	Wizzard of Oz	engleski jezik	Marija Salečić	Ana Kulušić
1977.	Mornar Nep	Gligor Popovski	Mornarot Nep	makedonski jezik	Marija Peakić	Ana Kulušić
1977.	Sakriveni dnevnik	Leopold Suhodolčan	Skriti dnevnik	slovenski jezik	Ivan Brajdić	Ana Kulušić
1978.	Potopljena galija	Anton Ingolič	Potopljena galeja	slovenski jezik	Ivan Brajdić	Ana Kulušić
1978.	Trinaest satova / Čudesno A	James Thurber	Thirteen clocks / The wonderful O	engleski jezik	Giga Gračan	Ana Kulušić
1978.	6000 budilica	Miloš Macourek	Pohadky	češki jezik	Maca Marković	Ana Kulušić
1978.	Velika pustolovina	Slavko Pregl	Odprava zelenog zmaja	slovenski jezik	Mirjana Hećimović	Ana Kulušić

1979.	Paukova mreža	Elwyn B. White	Charlotte's web	engleski jezik	Ljerka Radović	Ana Kulušić
1980.	Mišica spava	Svetlana Makarovič	/	slovenski jezik	Luko Paljetak	Ana Kulušić
1980.	Imat ću svoj vrt / Indijančev vrt	Klára Fehér	Lesz nekem egy szigetem / Az indian kertje	mađarski jezik	Ljerka Damjanov	Ana Kulušić
1980.	Petar Pan	James Matthew Barrie	Petar Pan	engleski jezik	Marija Salečić	Ana Kulušić
1981.	Sat plavih slonova	Ota Hofman	Hodina modrych slonu	češki jezik	Dagmar Ruljančić	Ana Kulušić
1983.	Mazge i češljugari	Tone Seliškar	Mule in liščki	slovenski jezik	Hijacint Petris i Ćiro Čulić	Ana Kulušić
1983.	Mladić koji je ušao u palaču	Roberto Piumini	Il giovane chi entrava nel palazzo	talijski jezik	Ana Prpić	Ana Kulušić
1985.	Malinovac i slamčica / Veliki pljusak	Éva Janikovszky	Malnaszorp es szalmaszal / A nagy zuhe	mađarski jezik	Ljerka Damjanov Pintar i Zlatko Glik	Vera Barić
1985.	Hrabra Kajsa	Astrid Lindgren	Kajsa kavat sunnanäng	švedski jezik	Vera Skender	Vera Barić
1985.	Crvenko na Mjesecu	Arthur Haulot	Roux sur la lune	francuski jezik	Ana Kolesarić	Vera Barić

1986.	Bajke	Aleksandar Sergejevič Puškin	/	ruski jezik	Dobriša Cesarić i Radomir Venturin	Vera Barić
1986.	Medo Winnie zvani Pooh	Alan Alexander Milne	Winnie the Pooh	engleski jezik	Mia Pervan-Plavec	Vera Barić
1987.	Knjiga o džungli	Rudyard Kipling	The Jungle Book I-II	engleski jezik	Olga Timotijević	Vera Barić
1988.	Norveške bajke i priče	/	Norske Folkeeventyr	norveški jezik	Josip Tabak	Vera Barić
1988.	Pustolovine baruna Minhauzena	Rudolf E. Raspe i Gottfried A. Bürger	Des Frei. v. Münchhausen wunderbare Reisen und Abenteuer zu Wasser und zu Lande wie er dieselben bei einer Flasche im Zirkel seiner Freunde zu erzählen pflegte	njemački jezik	Franjo Cipra	Vera Barić
1988.	Petko ili divlji život	Michel Tournier	Vendredi ou La vie sauvaage	francuski jezik	Bosiljka Brlečić	Vera Barić
1989.	Nikica	Jean Jacques Sempé i René Goscinny	Le petit Nicolas	francuski jezik	Ivan i Daniel Kušan	Vera Barić
1990.	Timpetill (grad bez roditelja)	Henry Winterfeld	Die Stadt ohne Eltern	njemački jezik	Giga Gračan	Vera Barić

1990.	Talijanske bajke	skupio i prepričao Italo Calvino	/	talijanski jezik	Karmen Milačić	Vera Barić
1990.	Konrad ili dijete iz limenke	Christine Nöstlinger	Konrad oder Das Kind aus der Konservenbüchse	njemački jezik	Bosiljka Brlečić	Vera Barić
1990.	Pustolovine Toma Sawyera	Mark Twain	The Adventures of Tom Sawyer	engleski jezik	Ivan Kušan	Vera Barić
1990.	Mary Poppins	Pamela Lyndon Travers	Mary Poppins	engleski jezik	Nada Šoljan	Vera Barić
1991.	Zov divljine	Jack London	The call of the wild	engleski jezik	Josip Tabak	Vera Barić
1991.	Noso Rog: pripovijesti iz prapovijesti	Alberto Moravia	Storie della preistoria	talijanski jezik	Ljerka Car Matutinović	Vera Barić
1993.	Pripovijest o doktoru Dolittleu	Hugh Lofting	The story of doctor Dolittle	engleski jezik	Ivo Hergešić	Vera Barić
1993.	Pčelica Maja i njezine pustolovine	Waldemar Bonsels	Die Biene Maja und ihre Abenteuer	njemački jezik	Vesna Grbin	Vera Barić